

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

thơ **Chế**
Lam
Viên

NHÀ XUẤT BẢN
ĐÔNG NAI

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

KIỀU VĂN

Tuyển chọn

Thơ
CHẾ LAN VIÊN

**NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP ĐỒNG NAI
2004**

LỜI NÓI ĐẦU

Chế Lan Viên (Phan Ngọc Hoan, 1920 - 1989) là người cùng Hàn Mặc Tử sáng lập ra *Trường thơ loạn* ở Bình Định (sau thêm Bích Khê) trong thời kì Thơ Mới 1932-1945.

Tài năng kì lạ của các nhà thơ thuộc *Trường thơ loạn* (Thơ điên) đã góp phần quan trọng tạo nên sự đột phá lớn cho Thơ Mới, cho sự phát triển của thi ca Việt Nam hiện đại. Cái "điên" của họ không gì khác hơn là sự vùng vẫy, bứt phá để vươn lên thật cao, bay thật xa, lặn thật sâu vào thế giới tình cảm, lí trí và tâm linh của cái tôi, của thế giới con người với một nghệ thuật cực kì độc đáo, tưởng chừng vượt ra ngoài khuôn khổ của nghệ thuật thông thường.

Năm 1937, khi hầy còn là một thiếu niên 17 tuổi học năm thứ 2 Trường quốc học Qui Nhơn, Chế Lan Viên bất ngờ trình làng tập thơ **ĐIÊU TÀN**, một thi phẩm "kinh dị" (lời của Hoài Thanh) cả về đề tài, chất lượng nội dung lẫn nghệ thuật.

Sống ở Bình Định - kinh đô Đồ Bàn cũ - hàng

ngày bị những ngọn Tháp Chàm đầy vẻ huyền bí
hớp hồn, bị ám ảnh bởi những truyền thuyết ghê
rợn về “ma Hời” vẫn còn lẩn quất đó đây, cậu thiếu
niên Phan Ngọc Hoan có tâm hồn nhạy cảm và năng
khiếu thi ca xuất sắc, đã sớm để tâm trí lặn sâu vào
một “thế giới chết”: thế giới ma của dân tộc Chăm.
Và Chế Lan Viên đã xuất thần viết được một thi
phẩm đỉnh cao, liệt ông vào hàng ngũ những nhà
thơ tài hoa của Thơ Mới.

Chế Lan Viên viết ĐIỀU TÀN tựa như trong
một cơn mê dữ dội. Tất cả tiềm năng tinh thần đều
bị huy động, bị kích thích cao độ khiến nhà thơ như
rơi vào trạng thái “nhập đồng”, đi sâu xuống địa
phủ và viết nên những câu thơ điên loạn như:

*Hỡi chiếc sọ, ta vô cùng rõ đại
Muốn riết mi trong sức mạnh tay ta!...*

*Ta muốn cắn mi ra từng mảnh nhỏ!
Muốn điên cuồng nuốt cả khối xương khô!...*

(Cái sọ người)

Trạng thái “nhập đồng” đó chính là một trạng
thái tuyệt hảo đối với sáng tạo văn học nghệ thuật.

Trên cái nền của ĐIỀU TÀN, Chế Lan Viên
trình bày thế giới quan, nhân sinh quan của mình,
một đại biểu của lứa trí thức “Tây học” đương thời.

Đúng như tuyên ngôn của Thế Lữ, lãnh tụ Thơ Mới, “Đường trần gian xuôi ngược để vui chơi, Tìm cảm giác hay trong tiếng khóc, câu cười”, tràn ngập khắp các trang của tác phẩm là những tâm tư đượm màu sắc sâu đau, chán nản, bi quan, thậm chí “yếm thế”. Đó cũng là một cái “mốt” thời thượng mà rất nhiều thi nhân thời đó thích khoác vào mình như một thứ đồ trang sức. Hãy xem những “tâm tư u uất” của chàng trai Chế Lan Viên còn ở tuổi vị thành niên:

Tạo hóa ơi! Hãy trả tôi về Chiêm quốc!

Hãy đem tôi xa lánh cõi trần gian!

Muôn cảnh đời chỉ làm tôi chướng mắt!

Muôn vui tươi nhắc mãi về điêu tàn!

(Những sợi tơ lòng)

Trong ĐIỀU TÀN, bằng sự “duy cảm” của thi sĩ hơn là lí trí lạnh lùng của nhà sử học, bằng một cảm hứng hoài cổ hơn là cảm hứng yêu nước (như có người đã gán cho tác giả), Chế Lan Viên đã để tâm hồn hòa nhập vào với lịch sử bi tráng của đất nước Chiêm Thành thuở xưa:

Đây những cảnh thái bình trong Chiêm quốc

Những cô thôn vàng nhuộm nắng chiều tươi

Những Chiêm nữ nhẹ nhàng quay lại ấp

Áo hồng nâu phủ phất xòa lời vui

*Đây, điện các huy hoàng trong ánh nắng
Những đèn đài tuyệt mỹ dưới trời xanh
Đây, chiến thuyền nằm mơ trên sông lặng
Bầy voi thiêng trăm mặc đạo bên thành...*

Một nỗi xót thương tột thiết vò xé tâm hồn
nhà thơ khi chứng kiến cảnh bể dâu của lịch sử.

*Đây những tháp gầy mòn vì mong đợi
Những đèn xưa đổ nát dưới thời gian
Những sông vắng lẽ mình trong bóng tối
Những tượng Chàm lở lói rỉ rên than.*

(Trên đường về)

Từ mục kích sự biến thiên lịch sử với những
thương cảm sâu xa, lí trí của Chế Lan Viên đã vươn
tới tầm cao suy nghĩ. Nhà thơ nhìn thấy rõ tính phi
lí của chiến tranh giữa đồng loại đã diễn ra tự ngàn
xưa và còn đang diễn ra trong chính thời tác giả
sống:

*Loài người đến làm chi trên bãi chém,
Lấy máu đào tô thắm nét môi tươi
Hay tìm điệu nhạc vang trong lưỡi kiếm
Vụt ngang đầu đỉnh sọ hãi hùng rơi?*

(Đầu rơi)

Cuối cùng, thiên lương của nhà thơ đã dẫn dắt

Chê Lan Viên đến với những tư tưởng nhân đạo chủ nghĩa:

*Hãy trả lại đầu lâu cho thi thể,
Và hãy chôn trong cùng đáy mồ sâu,
Đừng có để những đêm mờ vắng vẻ
Phải dội vang tiếng khóc quỷ không đầu!*

(Đầu rơi)

Nghệ thuật của ĐIỀU TÀN là nghệ thuật tiêu biểu của Trường thơ loạn. Mọi sự mô tả đều sắc cạnh như dao chạm vào thớ đá, không hề biết nương nhẹ nên đã gây ra được những ấn tượng mạnh trong tâm trí người đọc:

*Trên một nắm mộ tàn ta nhặt được
Khớp xương ma trắng tựa não cân người,
Tủy đã cạn nhưng vẫn đầm hơi ướt,
Máu tuy khô còn đượm khí tanh hôi.*

(Xương khô)

Khí thơ mạnh, giọng thơ bi thống, lời thơ táo bạo... đều là đặc trưng của thơ điên:

*Kéo giùm anh đi em, hai vạt áo
Kìa bóng đêm kinh khủng chạy vào ta.
Nhạc đâu vang? Không, không, hai tiếng sáo
Đang đuổi nhau như đuổi những hồn ma.*

(Trăng điên)

Với ĐIỀU TÀN, chàng thiếu niên Chế Lan Viên được tôn là một “dũng tướng thơ” của phong trào Thơ Mới, làm nên một hiện tượng hiếm lạ của một thời. Sau ĐIỀU TÀN, trong khoảng thời gian từ 1938 đến 1940, tuy mới ở vào lứa tuổi 20 nhưng Chế Lan Viên đã ở đỉnh cao của thi ca với những bài thơ mang đậm chất suy tưởng và thơ trữ tình.

*

* *

Vào khoảng 1942, con thuyền tư tưởng và sự nghiệp của Chế Lan Viên đã trôi đến một khúc quanh. Nhà thơ tự thấy cái *kho tư tưởng* của mình hãy còn khá rộng, thấy vai trò của mình đối với dân tộc như còn quá chơi vơi! Thực ra, tình trạng “nghèo tư tưởng” là phổ biến đối với hầu hết các văn, thi nhân thời tiền chiến. Là người thông minh, năng động, có chí tiến thủ, Chế Lan Viên bất mãn thấy mình không đủ sức vạch ra một hướng đi chuẩn xác cho cả cuộc đời mình. Cho đến những năm 1948-1949, bị lôi cuốn vào phong trào yêu nước, kháng Pháp, ông cảm kích trước tinh thần anh dũng hi sinh của những chiến sĩ cách mạng. Đồng thời ông gặp được những người cộng sản, và họ đã giúp ông giác ngộ cách mạng. Ông đã kiên quyết “giã từ dĩ vãng” và trở thành người lính của đạo quân cách mạng ấy. Ông viết:

*Ngày vào Đảng đất trời như đôi khác
Những vật vô tri cũng làm rung nước mắt
Đá sỏi, cây cỏ sao bỗng thấy thiêng liêng?*

(Kết nạp Đảng trên quê mẹ)

Bắt đầu nghiệp thơ bằng thơ trữ tình lãng mạn và “thơ điên”, nhưng từ khi theo cách mạng, Chế Lan Viên đầu tư rất nhiều cho thơ triết lí, trở thành một nhà hùng biện về những vấn đề thời sự chính trị xã hội. Đây là dạng thơ rất quen thuộc của ông suốt một thời gian dài:

*Ôi những Đức Bà bé con, rơi con khi bom nổ
kia nào biết Tuyên ngôn Đảng Cộng Sản
là gì?*

*Và hàng trăm trẻ bị napan hóa trong nôi kia,
chưa một em nào cầm Tư bản luận!*

(Thời sự hè 72 - Bình luận)

hoặc

*Rồi ta uống vào cái suối đen của sự chết
Quên đi các môi hồng của tình yêu
Rồi ta uống vào cái dòng lãng quên trắng bạch
Phai đi hết sắc màu của hạnh phúc...*

(Rồi ta sẽ lạ nhau)

Có thể nói Chế Lan Viên là người tiêu biểu viết những bài thơ thuần lí luận, đồng thời không mệt mỏi khám phá rất nhiều ý tưởng - chất liệu cần thiết cho chủng loại thơ tư tưởng.

Bên cạnh thơ lí luận, triết lí, Chế Lan Viên vẫn duy trì việc sáng tác thơ trữ tình nhưng vứt bỏ hẳn phong cách “thơ điên” xưa, trở nên mềm mại, bình dị:

*Thôi nhớ hoa xong lại nhớ người
Chiến khu phương ấy trắng mây trời
Chưa về Tuyên - Thái thăm tre, trúc
Hãy đến sông Hồng ngóng nửa xuôi.*

(Nhớ Việt Bắc)

Có khá nhiều bài thơ cho thấy Chế Lan Viên là “con người của tình yêu”, nghĩa là bất chấp mọi biến thiên của cuộc đời và bản thân, trong ông vẫn tồn tại một bản tính rất đặc trưng của con người Việt Nam. Nhưng nỗi buồn khổ, trần trở khôn nguôi trong tình yêu giữa một thời đại đầy bão táp và gian khổ là những sự thật để lại nhiều dư vị hơn cả:

*Vì sao hễ cách xa em
Trời lại đổ mưa về sáng?
Vì sao em đã đi vắng
Anh còn chịu trận mưa đêm?*

(Mưa đêm)

Theo chúng tôi, chính những bài thơ “tình cảm” của Chế Lan Viên lại sống lâu hơn là những bài thơ quá nhiều lí trí của ông.

Vào những năm cuối đời, ông đã nhìn nhận lại bản thân. Ông viết:

*Giọng cao bao nhiêu năm, giờ anh hát giọng
trầm,*

*Tiếng hát lẫn với im lìm của đất
Vườn lặng im mà thơm mùi mít mật
Còn hơn anh rõ giọng hát vang ngân*

(Giọng trầm)

Hoặc:

Sức lực bé mà ham nói điều vĩ đại

(Hồi ký bên trang viết)

Ông thẳng thắn trình bày những suy nghĩ của mình:

Nửa thế kỷ tôi loay hoay

Kề miệng vực

Leo lên các đỉnh tinh thần

Chết ngất

Theo các con đường ngoắt ngoéo chữ chi

Gãy gập

Mà đâu được gì?

(Tìm đường)

Những cái “thời thượng” đã làm ông ngao ngán:

*Giờ là thế giới của xe cúp, ti vi, phim màu ngũ
sắc*

*Của quyền lực, tuổi tên, đốp chát
Vị trí nhà thơ như rác đồ thùng...*

(Thời thượng)

Trước giờ “cái quan luận định”, Chế Lan Viên vẫn tha thiết với chức năng của một người cầm bút: đem chút sức lực cuối cùng của mình để xác định rõ phải quấy, làm nốt sứ mạng đối với Chân - Thiện - Mĩ.

Một khía cạnh khá độc đáo ở Chế Lan Viên là ông thường viết nhiều về đề tài “cái chết”. Tác phẩm đầu tay ĐIỀU TÀN viết về cái chết của dân tộc Chiêm Thành đã bộc lộ xu hướng này của ông. Đối với Chế Lan Viên, có lẽ cái chết là cả một vấn đề kì bí và ghê gớm. Ông “cảm ứng” rất mạnh với nó nên nó có thể làm ông “rúng động đến tận từng đường gân thớ thịt!”:

*Ta hãy nghe, trong mồi sâu lặng lẽ
Tiếng thịt người nảy nở, tiếng xương rên,
Ta hãy nghe, mơ màng trong cỏ héo,
Tiếng cô hồn lặng thở khí trời đêm!*

(Bóng tối)

Đề tài “cái chết” còn trở lại khá nhiều lần khi ông đã về già:

*Rồi ta sẽ cách xa nhau như hai tượng gỗ
trong chùa, siêu hình và bất tử*

*Cùng hít một mùi hương. cùng nghe một
tiếng chuông mà gỗ anh và gỗ em cùng chết
khô và để tróc sơn dần...*

Có thể thấy Chế Lan Viên viết về cái chết chỉ với tâm cảm của nhà thơ hơn là với nhãn quan của một nhà khoa học tâm linh.

Biên soạn tuyển tập thơ này, chúng tôi xin giới thiệu những thành tựu giá trị của sự nghiệp thơ Chế Lan Viên.

Thành phố Hồ Chí Minh tháng 10-2003

KIỀU VĂN

ĐIỀU TÀN
(1937)

TỰA

Hàn Mặc Tử nói: Làm thơ tức là điên. Tôi thêm: Làm thơ là làm sự phi thường. Thi sĩ không phải là Người. Nó là Người Mơ, Người Say, Người Điên. Nó là Tiên, là Ma, là Quỷ, là Tinh, là Yêu. Nó thoát Hiện Tại. Nó xối trộn Dĩ Vãng. Nó ôm trùm Tương Lai. Người ta không hiểu được nó vì nó nói những cái vô nghĩa, tuy rằng những cái vô nghĩa hợp lý. Nhưng thường nó không nói. Nó gào, nó thét, nó khóc, nó cười. Cái gì của nó cũng tốt cùng. Nó gào vỡ sọ, nó thét đứt hầu, nó khóc trào máu mắt, nó cười tràn cả túy là túy. Thế mà có người tự cho là hiểu được nó, rồi đem nó so sánh với Người, và chê nó là giả dối, không chân thật. Vâng! Nó không chân thật, nó giả dối đối với Người, với nó, cái gì nó nói đều có cả.

Thấy giòng sông Linh quẩn quại trong thơ tôi, thấy người Dững Sĩ vẫy trong sách tôi, người ta hỏi: Sông Linh ở đâu? Người Dững Sĩ ăn mặc ra thế nào?

Hãy nghĩ lại! Có ai thấy, vào buổi chiều, rụng ở trong Tháp một viên gạch cũ mà hỏi: Viên gạch ấy chu vi, diện tích bao nhiêu? Đúc từ đời nào? Ở đâu? Bởi ai? Và để làm gì?

Điều Tàn có riêng gì cho nước Chiêm Thành

yêu mến của tôi đâu? Kìa kìa nó đang đục sọ dừa anh. Tiếng xương rạn vỡ dội thấu đáy hồn tôi.

Đọc tập ĐIỀU TÀN này xong, nếu lòng anh vẫn đứng đưng không có lấy một cơn sóng gió thì xin anh hãy cầu khẩn tất cả những gì Thiêng Liêng, những gì Cao Cả tha tội cho phạm nhân là tôi đây. Nếu, khi sách đọc xong mà cái Buồn, cái Chán, cái Hối hùng cùng ủa nhau đến bọc lấy hồn anh, làm cho anh phải cười, phải gào, phải khóc, thì xin anh chớ hẹp hòi gì mà cười cho mệnh mang, gào cho vỡ cổ, khóc cho hả hê, rồi gửi cái cười, cái gào, cái khóc ấy cho không trung. Tôi nằm ngủ ở trong sao, nghe được, tung mây ngồi dậy, vồ lấy cái quả quý báu ấy rồi say sưa, rồi ngây ngất, rồi điên cuồng vỗ lên đầu sao Khuê, sao Đẩu, lên cả Nguyệt Cầu mà bảo chúng nó rằng:

– Ha, ha! bay ôi! Loài người thành thi sĩ như Ta cả rồi!

Và vênh vang, kiêu ngạo, ta lấy mây làm bút, lấy trăng làm mực đề lên nền trời xanh:

*“Trong thơ ta dân Chàm luôn sống mãi
Trong thơ ta xương máu khóc không thôi”*

Viết ở Tháp Đồ Bàn một đêm thu đầy trăng

CHẾ LAN VIÊN

Cái sọ người

*Này chiếc sọ người kia, mi hỏi!
Dưới làn xương mỏng mảnh của đầu mi
Mi nhớ gì, tưởng gì trong đêm tối?
Mi trông mong ao ước những điều chi?*

*Mi nhớ đến cảnh pháp trường ghê rợn
Sọ muôn người lần lượt đuổi nhau rơi?
Hay mi nhớ những đêm mờ rùng rợn
Hồn mi bay trong đốm lửa ma trời?*

*Cò tìm chẳng, những chiều không tiếng gió,
Của người mi thi thể rữa tan rồi
Có tưởng lại mảnh hồn mi đau khổ
Đang lạc loài trong Cõi Chết xa xôi?*

*Hỡi chiếc sọ, ta vô cùng rồ dại
Muốn riết mi trong sức mạnh tay ta!
Để những giọt máu đào còn đọng lại
Theo hồn ta, tuôn chảy những lời thơ.*

*Ta muốn cắn mi ra từng mảnh nhỏ!
Muốn điên cuồng nuốt cả khối xương khô!
Để nếm lại cả một thời xưa cũ
Cả một giòng năm tháng đã trôi xa.⁽¹⁾*

(1) Trong "ĐIỀU TÀN", chúng tôi giữ nguyên cách viết (chính tả) của tác giả. Ví dụ "giòng" chứ không viết "đòng" như hiện nay.

Những sợi tơ lòng

Tôi không muốn đất trời xoay chuyển nữa
Với tháng ngày biển biệt đuổi nhau trôi
Xuân đừng về! Hè đừng gieo ánh lửa!
Thu thôi sang! Đông thôi lại náo lòng tôi!

Quả đất chuyển giây lòng tôi rung động
Nỗi sầu tư nhuan thấm cội Hư Vô!
Tháng ngày qua, gạch Chàm đua nhau rụng
Tháp Chàm đua nhau đổ dưới trăng mờ!

Lửa hè đến! Nỗi căm hờn vang dậy!
Gió thu sang thấu lạnh cả lòng thơ!
Chiều đông tàn, như mai xuân lộng lẫy
Chỉ nói thêm sầu khổ với ưu tư!

*Tạo hóa hỡi! Hãy trả tôi về Chiêm quốc!
Hãy đem tôi xa lánh cõi trần gian!
Muôn cảnh đời chỉ làm tôi chướng mắt!
Muôn Vui Tươi nhắc mãi về điều tàn!*

*Hãy cho tôi một tinh cầu giá lạnh,
Một vì sao trơ trọi cuối trời xa!
Để nơi ấy tháng ngày tôi lẩn tránh
Những ưu phiền, đau khổ với buồn lo!*

Mộng

Ta vừa thấy bóng Nàng trên cỏ biếc
 Suối tóc dài êm chảy giữa giòng trăng
 Ta vừa nghe giọng sầu bi tha thiết
 Của Chiêm nương gòn gợn sóng cung Hằng.

Mộng tan rồi! Bóng người Chiêm nữ ấy
 Biết tìm đâu, lòng hỡi, dưới trăng ngà!
 Trên trời cao giòng Ngân kia lặng chảy
 Thấy cùng chẳng tha thướt bóng xiêm qua?

Ta lặng lẽ nhìn ra ngoài cửa Tháp
 Cả đêm nay vì sao buồn man mác!
 Ngàn lau vàng hoa trắng ngập bao la

Vẳng đâu đây, rùng rợn dưới trăng mờ
 Tiếng xương người mạnh va sườn quách gỗ
 Rùng rợn như... tiếng võ sọ dừa ta!

Điệu nhạc điên cuồng

Hầu ran nóng, lừa hồng bùng cháy mắt
 Máu nồng tươi lay vỡ cả thành tim
 Đâu điệu nhạc điên cuồng ta khao khát
 Chẳng vang lên tràn ngập suối trắng êm?

Đem mau đây, chiếc sọ dừa ứ huyết
 Chiếc xương khô rợn trắng khí tinh anh!
 Và rót mau trong hồn ta tê liệt
 Những nguồn mơ rồ dại, hơi yêu tinh!

Ta sẽ nhịp khớp xương lên đỉnh sọ
 Ta sẽ ca những giọng của Hồn Điên
 Để máu cạn, hồn tàn, tim tan vỡ
 Để trôi đi ngày tháng nặng ưu phiền!

Để hưởng lấy một giờ không tục lụy
 Để uống vào một phút chết say sưa!
 – Nhạc trần gian khôn vui hồn quạnh quẽ
 Rượu trần gian gây nhớ vết thương xưa.

Ngủ trong sao

*Ta để xiêm lên mây, rồi nhẹ bước
Xuống giòng Ngân lòa chói ánh hào quang
Sao tán loạn đua bơi trên mặt nước
Tiếng lao xao dội thấu đến cung Hằng*

*Rồi trần truồng, ta nằm trên điện ngọc,
Hai tay cuồng vờ níu áo muôn tiên
Đầu gối lên hàng Thất tinh vừa mọc
Hồn giạt trôi về đến nước non Chiêm*

*Ta gặp Nàng trên một vì sao nhỏ
Ta hôn Nàng trong bóng núi mây cao
Ta ôm Nàng trong những nguồn trăng đỏ
Ta ghì Nàng trong những suối trắng sao*

Nàng không nói, không cười, không than thở
 Theo ta về sao Đẩu ở chân trời
 Trên má ta lệ Nàng đâu bỗng nhỏ
 Ôm má ta, Nàng sẽ bảo đôi lời.

Nhưng mà trăng! nhưng mà sao! nhưng mà gió!
 Ôn ào lên, tán loạn chạy quanh ta
 Phút hồn độn qua rồi. Trời! Đau khô!
 Bóng Chiêm nương dần khuất dưới sương sa.

Đêm hôm nay ngồi đây trên bờ bể
 Ta lặng đếm thử bao nhiêu thế kỷ
 Đã trôi trong một phút vội vàng qua
 Ta lắng nghe những thế giới bao la
 Tụ hợp lại trong lòng muôn hột cát,
 Giòng tư tưởng dần trôi trong Lâm Lạc
 Hồn say sưa vào khắp cõi Trời Mơ,
 Ai kêu ta trong cùng thẳm Hư Vô?
 Ai réo gọi trong muôn sao, chói với?
 – Nàng, nàng, nàng, thôi chính nàng đang
 mong đợi.

Đừng quên lãng

Ôi rô đại muôn người trên quả đất
 Trí vô tư theo đuổi mộng nông cuồng,
 Ở trần gian, muốn thoát khỏi U Buồn,
 Trong cõi Sống, ung ra vòng khổ sở,
 Đua nhau cười, không đua nhau nức nở
 Tháng ngày qua, theo đuổi ánh Vui Tươi
 Ôi biết bao rô đại của muôn người!
 Họ muốn lấy Màn Quên che lấp cả
 Cả Đau Thương, cả Dĩ Vãng xa xôi!
 Hỡi muôn người, hãy xa giòng Quên Lãng
 Để sâu, lo, buồn, giận đấm say lòng
 Cứ yêu thương, cứ nhớ tiếc, mơ màng!
 Những cảnh cũ không bao giờ còn nữa
 Cho đến lúc hồn tan trong hơi thở
 Vẫn yên vui về cõi chết xa xôi!

Vì U Buồn là những đóa hoa tươi
Và đau khổ là chiến công rực rỡ
Quên sao được! hỡi loài người ngu dại
Quả tim ta là một khối U Buồn
Mạch máu ta là những mối Đau Thương
Mà quả đất là khối sầu vô hạn
Mà mỗi người là một lời ta thán
Của Hóa Công reo rắc xuống trần ai!
Cứ khóc đi những cảnh cũ xa xôi!
Cho hồn ta rộng lan vào Dĩ Vãng,
Cứ than đi những ngày vui có hạn,
Cho thân ta tàn với hạt châu rơi!

Trên đường về

*Một ngày biếc thị thành ta rời bỏ
Quay về xem non nước giống dân Hời:*

.....
..... (1)

*Đây, những Tháp gầy mòn vì mong đợi
Những đèn xưa đổ nát dưới Thời Gian
Những sông vắng lẽ mình trong bóng tối
Những tượng Chàm lở lói rỉ rên than.*

*Đây, những cảnh ngàn sâu cây lả ngọn
Muôn Ma Hời sờ soạng dất nhau đi
Những rừng thẳm bóng chiều lan hỗn độn
Lùng hương đưa, rộn rã tiếng từ qui!*

Đây, chiến địa nơi đôi bên giao trận
 Muôn cô hồn tử sĩ hét gầm vang
 Máu Chàm cuộn thánng ngày niền oán hận
 Xương Chàm luôn rào rạt nổi căm hờn

Đây, những cảnh thái bình trong Chiêm quốc
 Những cô thôn vàng nhuộm nắng chiều tươi
 Những Chiêm nữ nhẹ nhàng quay lại ấp
 Áo hồng nâu phủ phất xòa lời vui

Đây, điện các huy hoàng trong ánh nắng
 Những đèn đài tuyệt mỹ dưới trời xanh
 Đây, chiến thuyền nằm mơ trên sông lặng
 Bầy voi thiêng trầm mặc dạo bên thành.

Đây, trong ánh ngọc lưu ly mờ ảo
 Vua quan Chiêm say đắm thịt da ngà,
 Những Chiêm nữ, mơ màng trong tiếng sáo.
 Cùng nhịp nhàn, uyển chuyển uốn mình hoa.

Những cảnh ấy Trên Đường Về ta đã gặp
 Tháng ngày qua ám ảnh mãi không thôi
 Và từ đây lòng ta luôn tràn ngập
 Nỗi buồn thương nhớ tiếc giống dân Hời.

Độc sách

*Ta nằm đọc sách trong vườn chuối
Chim khách trên nhành hót líu lo,
Gió bay nhộn nhịp không ra lối
Hoa tàn luống cuống chẳng nên thơ.*

*Trời xanh ơi hỡi! xanh khôn nói
Hồn tôi muốn hiểu chẳng cùng cho!
Có cánh chim gì bay chơi với
Chết rồi! Nó lạc giữa Hư vô!*

*Kìa kìa nắng nở hoa muôn sắc
Trên những tàu tiêu rợn ý tình
Kìa kìa, nắng bọc muôn hình xác
Nhưng nét thơ tràn cổ sách xinh.*

Chiến trường

*Chim câm tiếng, nắng chiều không dám động,
Lá vàng kia sợ hãi cũng thôi rơi
Làn suối trắng ghen lời trong ngàn rặng
Bên hàng cây kinh khủng bật hơi cười.*

*Trên thảm lá máu chim muông loang lổ,
Tiếng ai đi rung động cả ngàn sâu?
Hay im lặng chuyển mình trên máu đỏ?
Hay rừng xanh lẫn nhẹ khối U sầu?*

*Giữa ngàn rậm, muôn cây chen lá thắm
Voi Chàm đi lẳng lẳng, dáng uy linh
Cùng rung chuyển, dưới chân ngài, rừng núi thắm
Dưới chân ngài rên rỉ lá vàng, xanh*

Ngài lặng đi mắt mờ sau màn lệ
 Nỗi lo sầu mong nhớ quẩn theo chân,
 Trên lưng già, chiếc bành không vắng vẻ,
 Phôi tàn xanh tua đỏ ánh châu trong.

Bên sông vắng voi Chàm thôi cất bước
 Để hồn trôi theo sóng đến trời xa
 Đến trời xa, nơi gió vàng tha thướt
 Bên lầu đài lặng ngủ dưới sương mờ.

Đến trời xa, nơi chiều kia, chiến tượng
 Nặng nề đi theo tiếng trống thu không.
 Lúc trong tối, cờ đào dần lặng rụng
 Lúc sông chiều, phơn phớt ánh sương hồng!

Nơi, một sáng Đồ Bàn vang tiếng hát
 Muôn binh Chàm thắng trận giở quân về
 Đàn chiến tượng, trong hương trầm man mác
 Cùng oai hùng, lặng lẽ, nặng nề đi.

Nơi, một tối, máu gào vang chiến địa
 Nơi, loa vang, ngựa hí, với đầu rơi
 Bầy voi Chàm hung hăng như sóng bể
 Hung hăng theo ánh lửa của dân Hời.

Nơi, ôi những nơi, từ xưa kia, rục rờ
 Những lâu đài, thành quách, với cung đền!
 Nơi ngựa hí xương rên vang trong gió
 Nơi vang lòng tiếng hát vạn dân Chiêm!

*Những cảnh ấy thoáng về bên chiến tượng
 Khiến voi Chàm hồi hộp lặng nhìn ngây
 Tiếng sông réo vang lòng trong nắng rưng
 Mà tưởng như Dĩ Vãng đến gần đây.*

*Ngài vội bước trong giòng sâu đón lấy
 Những ngày xưa theo nước cuộn trôi về
 Nhưng nước chảy, mơ tan, Ngài bỗng thấy
 Cả không gian nhuần đượm vẻ sầu bi!*

*Chiến tượng bỗng gầm vang trong gió rét
 Để dư âm rung chuyển cả ngàn xanh.
 Trong không trung tưởng vừa vang tiếng sét
 Và muôn tinh cầu toang vỡ dưới trời thanh.*

Xương khô

*Chiều hôm nay, bỗng nhiên ta lạc bước
Vào nơi đây, thế giới vạn cô hồn,
Hơi người chết tỏa đầy trong gió lứt,
Tiếng máu kêu rung chuyển cỏ xanh non.*

*Trên một nấm mộ tàn ta nhặt được
Khớp xương ma trắng tựa não cân người,
Tủy đã cạn, nhưng vẫn đầm hơi ướt,
Máu tuy khô, còn đượm khí tanh hôi.*

*Phải hay chẳng đêm qua khi thuyền mộng
Của Nàng Trăng vào đến bến mây xa,
Một cô hồn về đây, theo gió lộng,
Trên mộ tàn, tìm thấy dấu ngày qua?*

Rồi giữa cảnh sương mờ, sao nhỏ lệ
Tiếng mõ vang náo động những thương vong,
Trống cầm canh xa vang nơi cõi thế,
Hồn yêu tinh chợt thấy động tơ lòng?

Rồi lấy ra một khớp xương rợn trắng
Nút bao giòng huyết đầm khí tanh hôi
Tìm những “miếng trần gian” trong tửu cạn,
Rồi say sưa, vang cất tiếng reo cười.

Tiếng gà bông từ đâu vang dội lại
Hồn yêu tinh sực tỉnh giấc mơ nồng
Và vội vã trở về mô u tối
Quên làn xương trong cỗ đấm sương trong.

Hỡi yêu tinh (mà dấu răng còn tỏ rõ
Trên nền xương, mà chân dẫm chữa phai mờ
Trên nắm mộ) mau vang lời nức nở!
Ta chờ người trong những buổi đêm mơ!

Ta muốn thấy mi kêu gào, mi than thở,
Ta muốn nghe mi khóc lóc, mi van lơn!
Ta muốn trông, từ mắt mi, máu đỏ,
Từ đầu mi, não trắng, rủ nhau tuôn!

Hãy về đây! Về bên ta mi hỡi!
Đem cho ta những phút rớn kinh hồn,
Những phút mộng điên cuồng, mơ dữ dội!
Ta sẽ vui giao trả khớp xương tàn.

Tiếng trống

*Trống cầm canh đâu đây gieo nặng trĩu
Trong tha ma dày đặc khí u buồn
Và vô tình, lay động những linh hồn.*

*Bỗng, vội vàng trong bao mờ lạnh lẽo
Liên miên giăng dưới ánh mờ trắng yếu
Những bóng người vùn vụt đuổi bay ra!*

*Những cô hồn! Không khí lạnh như tờ,
Sao thôi rụng. Lá vàng trắng biếng giải
Giòng Linh Giang nước mờ không dám chảy*

*Các cô hồn lặng ngắm cõi Hư Vô
Rồi đua nhau trở lại trong trăm mờ
Để kinh khủng Trần Gian niềm sợ hãi.*

Bóng tối

*Cả cảnh vật trần gian cùng mờ xóa
 Trong màn đen huyền bí. Ta bảo lòng
 “Ngày mai đây muôn loài rồi tan rã
 Vũ trụ kia rồi biến ra Hư Không!”*

*Nhưng ai bảo đêm trần là cõi Chết?
 Nay, muôn cây chấp nối điệu than dài
 Nay nghe chằng trong trời sâu mờ mịt
 Tiếng muôn trùng rên rỉ giọng bi ai?*

*Trong làng xa, tiếng trẻ thơ gào khóc
 Đàn chó già nguyên rửa bóng đêm lan,
 Và mõ làng nào nùng reo lóc cóc,
 Tựa đầu lâu reo dưới khớp xương tàn.*

Cũng như thế, nơi xa xăm trong cõi Chết,
 Bao cô hồn vẫn sống thảng ngày qua,
 Nước non Chàm chẳng bao giờ tiêu diệt,
 Thảng ngày qua vẫn sống với đêm mờ.

Ta hãy nghe, trong mồ sâu lạnh lẽo,
 Tiếng thịt người nẩy nở tiếng xương rên,
 Ta hãy nghe, mơ màng trong cỏ héo,
 Tiếng cô hồn lặng thở khí trời đêm!

Ta hãy nghe, trong lòng bao đỉnh Tháp
 Tiếng thở than, lời oán trách cơ trời,
 Ta hãy nghe, trong gạch Chàm rơi lác đác,
 Tiếng máu Chàm rỉ rỉ chảy không thôi.

Lòng hơi lòng! biết đâu là Âm giới?
 Biết nơi đâu Cõi Sống của muôn người?
 Trong U Minh hồn ta đương lạc lối
 Trông thảng ngày, yên để lệ sầu rơi!

Đêm tàn

Ta cùng Nàng nhìn nhau không tiếng nói
 Sợ lời than lay đổ cả đêm sâu,
 Đôi hơi thở tìm nhau trong bóng tối.
 Đôi linh hồn chìm đắm bể U Sầu.

“Chiêm nương ơi, cười lên đi em hỡi!
 Cho lòng anh quên một phút buồn lo!
 Nhìn chi em chân trời xa vời vợi
 Nhớ chi em sâu hận nước Chàm ta?”

Này, em trông một vì sao đang rụng
 Hãy nghiêng mình mà tránh đi, nghe em!
 Chắc có lẽ linh hồn ta lay động,
 Khi vội vàng trở lại nước non Chiêm”.

Lời chưa dứt, bóng đêm đã vụt biến!
 Tỉnh chưa nồng, đã sắp phải phôi pha!
 Trên trần gian vằng ô kia đã đến
 Gỡ hồn nàng ra khỏi mảnh hồn ta!

Hồn trôi

*Cô em ơi! đừng xa cây tỏa bóng
Sao cô không ngồi đợi giấc mơ nồng?
Đến chi đây, cho thân cô rung động
Lớp hồn tôi êm rải khắp trời trong?*

*Dừng hát nữa! Tiếng cô trong trẻo quá
Khiến hồn tôi tê liệt khó bay cao,
Này, im đi, nhìn xem trong kẽ lá,
Một mặt trời giả dạng một vì sao.*

*Ngoài xa xa, không, ngoài xa xa nữa,
Thấy không cô, ánh nắng kéo hồn tôi?
Đến những chốn êm đềm như hơi thở,
Nồng tươi như suối máu lúc ban mai.*

*Cô bảo: Hồn có hay không trở lại
Một khi trôi vào giữa giấc mơ cuồng?
– Có, cô ơi, hồn tôi rồi trở lại
Với lòng điên, ý chết, với tình thương.*

Xuân về

*Pháo đã nổ đưa xuân về vang động
Vườn đầy hoa ríu rít tiếng chim trong
Cỏ non biếc, giài mình chờ nắng rụng
Bên lau già, theo gió uốn lưng cong*

*Đôi bướm lượn, cánh vương làn sương mỏng
Chập chờn bay đem phấn điểm muôn hoa.
Cất tiếng hát ngân thơ trên cỏ rộng,
Đàn chim khuyen đưa nhật ánh dương sa.*

*Hàng dừa cao say sưa ôm bóng ngủ
Vài quả xanh khảm bạc hờ hênh phỏ,
Xoan vượn cánh khều mặt trời rực rỡ,
Bên bóng râm lơ lả nhẹ nhàng đu.*

*Đây tà áo chuối non bay phấp phới
Phơi màu xanh lấp lánh dưới sương mai
Đây, pháo đỏ lập lòe trong nắng chói
Đây hoa đào mím miệng đón xuân tươi.*

*Nhưng lòng ơi sao không lên tiếng hát
Nhớ làm chi cảnh cũ những nghìn xưa
Lòng hỡi lòng! Kia trời xuân bát ngát
Muôn sắc màu rạng rỡ dưới hương đưa*

*Hãy bảo ta: cánh hoa đào mơn mớn
Không phải là khối máu của dân Chàm
Cành cây thắm nghiêng mình trong nắng sớm
Không phải là hài cốt vạn quân Chiêm!*

*Quả dưa xanh không phải đầu chiến sĩ,
Xác pháo rơi không phải thịt muôn người,
Hãy bảo ta: trời xuân luôn vui vẻ
Và bảo ta: muôn vật đợi ta cười.*

*Ta những muốn vui cười, ta những muốn
Đẹp sâu tư, ca hát đón xuân tươi
Nhưng, than ôi, xuân về trong nắng sớm
Mà lòng ta, đóng lạnh giá băng thôi!*

Sông Linh

*Dưới trời huyết, tháp Chàm buồn tư lự,
Khói lam chiều nũng nịu lướt ngàn xanh,
Bên đồi loáng ánh tà dương rực rỡ,
Quần quại trôi giòng máu thấm sông Linh*

*Trong gió rét, tiếng huyết kêu rạo rục
Như cô hồn rạo rục bãi tha ma,
Khi ồ ạt như muôn năm không dứt,
Ồ ạt trôi nguồn máu chiến trường xa.*

*Khi hốt hoảng, muôn cô hồn rảo bước
Khi lâm ly, Hời khóc giữa đêm sâu,
Khi nhẹ nhàng, chiều thu kia tha thướt
Gió vàng êm ru lá dưới mây sầu.*

*Thi nhân sầu, nhìn theo giòng huyết cuốn
Tâm hồn trôi theo dải máu bơ vơ.
Người vắng nghe, trong thành tim cuộn cuộn
Máu dân Chàm lồi mạnh đóng xương khô.*

Tiết trinh

Nền giấy trắng như xương trong bãi chém
 Bỗng run lên kinh hãi, dưới tay điên.
 Tiếng búa đưa rợn mình như tiếng kiếm,
 Nạo những thành sọ trắng của ma thiêng.

Và hôn, máu, óc, tim, trong suối mực,
 Đua nhau trào lên giấy khúc buồn thương,
 Như không gian lừa vào ta chẳng dứt,
 Những hương mơ say đắm mộng ngông cuồng.

Có ai không nắm giùm tay ta lại!
 Hay bẻ giùm cán bút của ta đi
 Lời thơ ta đầy những điệu sầu bi,
 Đây hơi thịt, ý ma, cùng sắc chết,

Nỡ nào để hung tàn ghi dấu vết,
 Trên Hư Vô muôn nghĩa với muôn tên.
 Của làn giấy áp đầy hơi Trinh Tiết?
 Như trinh nữ ngàn năm không dấu vết.

Trăng điên

*Khoan đã em! Nép mình vào bóng lá,
Riết lấy anh cho chặt kéo hồn bay.
Ô kìa nhìn em ơi, trăng lả tả,
Rơi trên đầu chưa bạc những hàng cây!*

*Kéo dùm anh đi em, hai vạt áo.
Kìa bóng đêm kinh khủng chạy vào ta.
Nhạc đâu vang? Không, không hai tiếng sáo,
Đang đuổi nhau như đuổi những hồn ma.*

*Thôi hết rồi, bây giờ đây ánh sáng,
Đã tràn lan, hể hể, chảy menh mang!
À cũng còn vài vũng đêm u ám
Đang điên cuồng dấy dựa giữa vùng trăng.*

Mà mảnh trăng cũng điên rồi em ạ
 Bỗng dưng sao rơi xuống đáy hồ sâu?
 Chớ nói cười, hãy lắng nghe xem đã
 Có rơi chẳng trong đáy của hồn đau!

Đứng đấy nhé, cho anh lên cung Quảng
 Bảo cô Hằng: Điện ngọc rộng không cùng
 Sao không đi, vào chỉ trong mây trắng
 Cho ánh mờ bao phủ cả không trung?

Em ghen à? Thôi anh không đi nữa,
 Hãy lau ngay ngón lệ đọng trong mi,
 Đưa môi đây, này môi anh chan chứa
 Rượu yêu đương bùng nóng của tình si.

Đêm xuân sâu

*Trời xuân vắng. Cỏ cây rên xào xạc
Bóng đêm luôn hoảng hốt mãi không thôi.
Gió xuân lạnh, ngàn sâu thôi ca hát
Trăng xuân sâu, sao héo, cũng thôi cười*

*Trên đồi lạnh, tháp Chàm sao ủ rũ
Hay hận xưa muôn thuở vẫn chưa nguôi?
Hay lãnh đạm, Hời không về tháp cũ?
Hay xuân sang, Chiêm nữ chẳng vui cười?*

*Bên tháp vắng, còn người, thi sĩ hời,
Sao không lên tiếng hát đi, người ơi?
Mà buồn bã, âu sâu trong đêm tối,
Người vẫn nằm há miệng đón sao rơi?*

Đầu rơi

*Tội ác còn chuyển rung bao thớ thịt
Tiếng gươm đưa thấu đến não cân ta,
Có phải chẳng còn trào bao suối huyết?
Có phải chẳng còn dội tiếng đầu sa?*

*Loài người đến làm chi bên bãi chém,
Lấy máu đào tô thắm nét môi tươi?
Hay tìm điệu nhạc vang trong lưỡi kiếm
Vụt ngang trên đỉnh sọ hãi hùng rơi?*

*Trường chinh chiến đang còn, vòng tranh đấu
Vẫn tháng ngày dày xé xác muôn người,
Bày ra chi tấn trò đầy xương máu,
Trong pháp trường u uất khí tanh hôi?*

*Hãy trả lại đầu lâu cho thi thể,
Và hãy chôn trong cùng đáy mồ sâu.
Đừng có để những đêm mờ vắng vẻ
Phải dội vang tiếng khóc quỷ không đầu!*

Đợi người Chiêm nữ

*Tối hôm nay chị Hằng nghiêm nghị quá
Dây cây vàng, đợi mộng, đứng im hơi
Không một mối trăng ngà rung muôn lá
Không một làn mây bạc vẩn chân trời.*

*Thành Đồ Bàn cũng thôi không nức nở
Trong sương mờ huyền ảo, lắng tai nghe
Từ một làng xa xôi bao tiếng mõ
Tan dần trong Im Lặng của đồng quê*

*Bên cửa Tháp ngóng trông người Chiêm Nữ
Ta vẫn vơ nhìn không khí băng khuâng:
Vài ngôi sao lẻ loi hồi hộp thở
Một đôi cánh tơ liễu nhúng trong trăng!*

*Nàng không lại, và nàng không lại nữa!
Cả thân ta dần tan trong hơi thở
Ôi đêm nay, lòng hơi, biết bao sâu!
Kìa trời cao, trên mãi chín từng cao
Hồn ta bay trong một làn khói tỏa,
Chẳng biết rồi lưu lạc đến nơi nao?*

Xuân

*Tôi có chờ đâu, có đợi đâu
Dem chi xuân lại gọi thêm sầu?
– Với tôi tất cả như vô nghĩa
Tất cả không ngoài nghĩa khổ đau!*

*Ai đâu trở lại mùa thu trước
Nhặt lấy cho tôi những lá vàng?
Với cửa hoa tươi, muôn cánh rã,
Về đây, đem chấn nẻo xuân sang!*

Ai biết hồn tôi say mộng ảo
Ý thu góp lại cảnh tình xuân?
Có một người nghèo không biết Tết
Mang lì chiếc áo độ thu tàn!

Có đứa trẻ thơ không biết khóc
Vô tình bỗng nổi tiếng cười ran!
Chao ôi! mong nhớ! Ôi, mong nhớ
Một cánh chim thu lạc cuối ngàn!

Đầu mệnh mang

*Biết làm sao tìm ra thanh kiếm sắc
Để cắt phăng làn cổ của ta đi?
Đã tràn trề, chứa chan bao tội ác
Định sọ nay lưu lại để làm chi?*

*Chực ngăn giùm đừng cho nguồn máu vọt
Khí tanh hôi ghê tởm cả muôn người!
Đừng nêu cao đầu lên cho những giọt
Não bùn nhơ lây lụa cả hoa tươi.*

*Lắp cho ta lấy những thành sọ trắng
Một khối đầu bát ngát tựa không gian
Cho ta chứa lấy một trời im lặng
Cho ta mang lấy muôn vạn linh hồn*

*Cho ta đựng cả một bầu sao rụng
Cả một nguồn trắng sáng, cả muôn hương
Cho sọ ta no nê bao ý mộng
Cho hủ hê, ngậy ngát rượu Đau Thương!*

THƠ TRỮ TÌNH

Sôi nổi

Hồ phách, lưu ly, xích châu, mã não
 Cả một trời, Như Lai ơi, thất bảo
 Tưởng cũng không xao xuyên nổi lòng con
 Già từ lâu mười tám tuổi tơ non
 Tình ái chết và hồn con bằng giá
 Chán ngán hết rồi, khinh khi tất cả
 Tre còng đầu bởi khát xuống ven hồ
 Những thân cây trong Đói quặn mình khô
 Kìa lá rụng điên lên trong gió thốc
 Kìa hồn loạn bụi mù theo gió lốc!

Như Lai ơi! Con góp hết lòng tin
 Xin quỳ đây nô lệ trước chân thiêng
 Hãy nắm lấy tay con, hãy ôm con vào ngực,
 Hãy để trong lòng cao, lòng thơ con thôn thức
 Hãy cho con chuốc rượu đảo linh hồn
 Những thú khát cành tre giờ đói lá
 Của mình cây, những dây điên của lá
 Những phút cuồng quay lộn bụi mù bay.

*Điên! Điên! Điên! Và say nữa, xin say
Điên đến chết và say cho đến khóc
Say thêm nữa! Phút yêu say vàng ngọc
Đất bao nhiêu xin cũng cứ mua cho
Trả bằng hồn, bằng máu cũng không từ!*

*Đây nơi dấu của muôn nghìn bộ lạc
Dốc máu buồng tim, giết hồn lấy xác
Dâng cao lên, tế lễ đấng Thiêng liêng
Nhạc đâu rồi? Lễ vật sắp đưa lên
Xin mau nổi cho hồn tôi rung động!*

Sống! Sống! Sống! Tôi chết đi vì sống!

26.6.1938

Ánh sáng

Cả trời đất đêm nay tràn ánh sáng
 Bên Chiêm nương ta say uống nguồn mơ
 Miệng đầy trăng khôn cất một lời thơ
 Mắt đầy ánh sao sa không hề nhắm,
 Tai đầy tiếng. ái ân lời say đắm
 Cũng không nghe tiếng động của trần gian
 Mũi đầy hương xa lạ xứ Hoa Trăng
 Ngăn hơi thở. Trí thơ ngây đầy mộng
 Cũng khôn gieo lầy một vại ý tưởng.

Có ai không trên tận đảo mây trôi?
 Quãng xuống đây dải lụa, hơi ai ơi!
 Để mau đem hồn ta đi nơi khác!

Trời thăm thăm! Lời van không tiếng đáp!

Say

Rất nhiệm màu, ôi Đấng Cả Mâu Ni!
 Xin từng thác từng nguồn mau rộng mở
 Lòng thương cao xuống lòng con đau khổ
 Dầu chỉ trong một phút, hãy chờ xem
 Trời Tây phương thất bảo chói trang nghiêm
 Con sẽ đến cắn vào tay vàng ngọc
 Cho chảy máu tay thiêng, cho tiếng khóc
 Bật vọt lên khi huyết xuống hầu khô
 Lạy muôn trên, đây một kẻ mẫn tơ
 Của tôn giáo muốn chìm trong thuốc độc!

*

Nàng hỡi nàng! Chiều ta trong phút chốc
 Réo lòng ta sắc máu của môi người
 Da lạnh như bóng lá rợp hồn người
 Hơn bánh thánh, rung tim ta đôi má
 Ta sẽ vít đầu em như vít quả
 Và đôi môi gắn chặt để đôi nguồn
 Khoái trá kia trào xuống giữa lòng thương
 Cả một mùa ái ân đang chín tới.

Trên thân em tung bùng lời kêu gọi
 Ta đến đây xin gặt cả trời yêu
 Từng ngực đầy dòng lầy suối thương nhiều
 Từng ôm rộng cất dần đồng khoái lạc
 Đo bằng hồn những hư vô hương sắc
 Ta gặt chiều nay, ta gặt chiều mai
 Muốn một lần trút hết của muôn đời
 Mùa không cạn, hồn chìm trong tuyệt vọng.

*

Ôi tôn giáo, ôi ái tình to rộng,
 Ôi rượu nồng, á phiện của lòng tin
 Như giết người hương độc của vườn tin
 Cây cảm giác trong hồn ta bỏ ngỏ
 Của say sưa đang mãi chờ sức gió.

*

Ôi chao ôi! Ai chết ở trong hồn
 Một huyết sâu vừa sụp xuống cô đơn
 Ta sẽ đọc một lời ca ai oán
 Tiếng chìm thấp như một trời mây nặng
 Có ai đưa thánh giá đến lòng không?

Đêm ra trận

*Ai khóc? Giật mình, đâu hậu phương?
Tinh mơ là trận đánh công đồn
Nhà xa, trận lớn, hành quân gấp,
Chớp mắt bay về hôn mặt con.*

Nhớ Việt Bắc

*Thôi nhớ hoa xong lại nhớ người
Chiến khu phương ấy trắng mây trời
Chưa về Tuyên - Thái thăm tre, trúc
Hãy đến sông Hồng ngóng nứa xuôi.*

Cành đào Nguyễn Huệ

Hắn nhớ Thăng Long, hắn nhớ đào?
 Mai vàng xứ Huế có khuây đâu!
 Đào phi theo ngựa về cung nhé!
 Nở cạnh đài gương sắc chiến bào.

Thư mùa thác lũ

Nhớ xuôi, trông mãi mảnh tin nhà
 Nay được phong thư nước suối nhòa
 Chẳng dám giận nhiều con thác lũ
 Thương tình chú ngựa khổ đường xa.

Sen Huế

Trắng muốt mùa sen trắng cổ thành
 Ngỡ như mùa hạ Huế chờ anh
 Mượn ai tà áo bay màu lụa
 Bọc lấy mùa hương ấy để dành.

Xonmé Âu Cơ

*Tôi nghĩ ra một Âu Cơ phì nhiêu hồng hào khỏe
mạnh*

*Khi Nàng xôn xao nòi giống trong người
Đã có tất cả chúng ta trong chùm trứng ấy rồi
Khi Nàng duỗi trên thạp đồng Đào Thịnh*

*Thân thể mịn như phù sa, như những bãi bồi
Tay chân chảy những dòng sông lẩn chắt
Nàng sẽ đẻ ra một giống nòi đô vật
Và phải trăm trứng trong bụng Nàng mới đủ sức
sinh sôi*

*Ở nước Văn Lang có nghìn cuộc chiến tranh,
trăm con bão dữ
Năm mươi con theo mẹ xuống bể khơi, năm mươi
con theo bố lên rừng.
Đời trĩu mây đen. Bọc trứng phải hồng.*

*Kìa sóng liếm trên mình Nàng mệt lử
Nàng là mẹ của một mùa sai quả
Tiềm lực trĩu bên người, tiềm lực trĩu bên hồng.*

Đi trong hương chùa Hương

*... Nhớ ngày đen tối qua
Cổng Thiên Trù sụp đổ
Chùa mới giờ ta xây
Lòng ta làm vôi vữa*

*Chùa Tiên! Ôi, chùa Tiên!
Quả táo ăn một nửa
Anh hôn bàn tay em
Cảm ơn người vít quả*

*Thơ chúa Trịnh dấu tòi
Mắt ta nhìn vội vã
Quả táo cắn kề môi
Sánh bài thơ trên đá*

*Bên kia là chùa Tuyết
Phải qua rừng hoa mai
Anh qua rừng hương ấy
Thì gặp mặt em cười*

Quên lọc lừa phản phúc
 Anh hái cành ngọc trâm
 Mặc kệ lời Phật dạy
 Miếng tình ta lại ăn

Động Hương Tích gần kê
 Em, em! Dừng bước lại!
 Hạnh phúc chỗ mình đi
 Nơi đời đang chảy xuôi.

Nơi bụi trúc dẫn đường
 Chim cu gù lạc lối
 Nơi nhành mai vậy gọi
 Thung lũng trắng bay hương

Hạnh phúc cũng là đây
 Khi tình anh đã tới
 Nhũ đá tình yêu bày
 Hang chùa Trong mát rượi

Rêu cỏ cũng mùa xuân
 Giọt thời gian tí tách
 Tạo vật động lòng trần
 Trong thăm sâu tịch mịch

Phật thức tỉnh hai hàng
 Áo màu xao cửa động
 Nhớ đời và nhớ mộng
 Phật ngồi mê trong hương

Thôi anh dẫn em về
 Thuyền yêu ta đã giục
 Chùa Trong ra bến Đục
 Nắng chiều đang dần mê...

Suối Yến đợi chờ ta
 Trời cao buông thạch nhũ
 Đêm như... chùa Hương mở
 Ở trên đầu hai ta...

Hoa gạo son

*Đứng ngã ba đường cây gạo son
Người tình nhân đỏ chói môi hôn
Xe ta qua mãi mà không dứt
Chiều tối màu son đỏ chói hồn.*

Canh cá tràu

*Canh cá tràu mẹ thường hay nấu khế
Khế trong vườn thêm một tí rau thơm
Ừ, thế đó mà một đời xa cách mẹ
Ba mươi năm trở lại nhà, nước mắt xuống mâm
com!*

Vịt trời hồ Tây

*Chú vịt trời hồ Tây
Yêu màu hoa súng tím
Muốn bay mà chẳng bay
Làm nước hồ xao xuyến.*

Hoa súng tím (2)

Mỗi lần đau anh lại đến Tây Hồ
 Chữa lành anh là hoa súng tím
 Chao trong sóng con lép bép vỗ bờ
 Nhụy vàng hương kín
 Sóng hồ lô xô...
 Cả một mùa qua hoa nở chẳng ai hay
 Không nở chẳng ai hay
 Ngoài chú vịt trời xao xuyên
 Nước Hồ Tây
 May mà anh đến
 Hoa được yêu thương suốt cả một ngày
 Suốt cả một ngày lưu luyến
 Hoa cầm tay
 Anh đã yêu bao hoa khác lắm màu
 Giờ gió sớm mùa thu làm mỗi một
 Anh muốn thành con vịt trời xuôi trên sóng biếc
 Ngủ giữa hoa tím và sóng hồ lép bép
 Gió thu xao.

Cô gái sênh tiền

Mặt người lênh đênh theo tiếng sênh
Áo lụa vàng thắt dải lưng xanh
Đêm choáng ngợp những vòng xoay hư ảo
Theo tiếng sênh tiền nhịp đồ nhanh.

Chẳng phải đàn tranh hay tì bà
Chỉ là nhịp gõ ấy sao mà
Em xoay tà áo thì ta khóc
Khi thoáng ngang lòng tiếng í a...

Ta để lòng say chẳng hỏi chi
Phải em - người tố nữ si mê
Cảm thương đất nước cơn binh lửa
Nghìn xưa em lại gõ sênh về?

Trận địa vừa im tiếng nổ xong
Thắt lưng hoa lý lại xoay vòng
Nhịp sênh tiền đồ mau hơn trước
Áo lụa vàng tươi chói yếm hồng.

Bom và trăng

*Thức dậy vì tiếng bom
Bỗng gặp đêm trăng sáng
Chói lòa trên sông vắng
Chói nửa màn em nằm.
Cả đêm trăng sáng rõ
Chỉ màu trăng là có
Còn chiến tranh là không.*

Di cảo, 3.11.1975

Dâu tằm

*Tình ái như tằm ăn rồi
Tháng ngày xanh mượt màu dâu
Kén vàng câu thơ đang đợi
Mà tằm, dâu có hay đâu
Thâu đêm nong lá rì rào...*

Di cảo, 1987

Ong

Hút hoa mai vàng, cánh ong đen rất hỗn
Yêu lì lợm
Rung bầu phấn hoa
Yêu không hiền từ
Yêu mà náo động
Con ong đục vọng
Vít cành hoa xuống, bỏ bay xa...

Di cảo, 1988

Yêu gió

Yêu người, người đi xa
Yêu gió, gió lại về
Nửa đêm từng đập cửa
Thổi tóc tận màn khuya.

Di cảo, 1987

Cây liễu gãy trong trận bão

*Người con gái yêu xoa tóc che phòng tôi
Hôm qua trận bão giết em rồi!
A! Cây liễu!*

Di cảo, những năm 60

Thơ đã mất trình

*Và những hồn, và những tim, và những phách
Và những Ta ràn rụa đã tuôn trào
Ngày mai rồi phô phang trên cổ sách
Rồi chán chường trong sóng mắt xôn xao.
Quăng bút xuống, xé tan ngay mảnh giấy
Riết lấy đầu giữ chặt chút hồn thơ
Cho Thanh cao ôm chặt những niềm mơ
Cho ý tưởng nằm im trong Trinh Tiết
Như hồn ma lịm đi trong cõi Chết*

Quy Nhơn 14.9.1937

Lá bàng rơi

*Năm hết đến nơi
Lá bàng quá nửa
Một đêm em rét dữ
Thì lá bàng anh rơi.*

*Lá bàng rơi đầy sân
Sáng phòng ta mở cửa
Cây trơ những đường gân
Thời gian đi qua đó.*

*Hết năm hết năm rồi
Nhưng năm làm ra đời
Câu thơ đang viết dở
Mà lá bàng cứ rơi.*

Tuổi thơ (2)

Tuổi thơ tan tác đi bốn phương trời như cò như
vạc

Như đàn ngựa rừng không ai chặn dất

Tuổi thơ lẫn quất

Như mùi hương khó bắt

Tuổi thơ như bức tranh lấm màu ngày Tết

Những bức tranh hồ điệp bây giờ ai treo đâu?

THƠ SUY TƯỞNG

Trứng thần lần

*Ánh đèn ngủ mê man trên mặt đất
Bỗng giật mình run rẩy vỡ tan tành
Một quả trứng thần lần từ mái gác
Vừa rơi trên đất rắn, giữa đêm thanh.*

*Làn vỏ mảnh thanh cao và trong trắng
Đã vỡ tan như những mảnh đầu rơi
Trong không khí trĩu đầy hơi yên lặng
Phảng phất mùi thịt huyết quá tanh hôi.*

*Khối yêu đương ôm ấp ở trong hồn,
Trong những côi tiết trinh và băng giá
Ai có biết ngày kia rồi tan rã
Dưới đục tình rồ dại, thịt nồng cuồng
Những linh hồn cứ theo nhau sa ngã
Trong tanh hôi ô trọc của dơ bùn.*

2.9.1937

Cờ lau Đình Bộ Lĩnh

Tôi chỉ là nhà thơ cưới trâu
 Đánh trận giặc cờ lau.
 Thế mà không đâu
 Gặp Thập nhị sứ quân đầu rùng cuối quận
 Thành ra người đẹp loạn
 Rồi làm tướng làm vua
 Lắm chuyện nhức đầu.
 Cho tôi về với cảnh lau
 Vàng vọt
 Về với con trâu ghé ngo
 Có cặp sừng bờ ngõ
 Chiều buồn không biết cọ vào đâu?
 Đã lâu ta không nghe hồn lau gọi nữa
 Xa tiếng gió xạc xào
 Xa mùi bùn, mùi trâu, rơm rạ...
 Chỉ nghe danh vọng âm ào
 Vinh quang xí xố.
 Hoa Lư ở đâu?
 Hoa lau ở đâu?
 Hồn lau ở đâu?
 Hồn ta ở đâu?

Hai câu hỏi

“Ta là ai?” như ngọn gió siêu hình
Câu hỏi hư vô thổi nghìn nến tắt.
“Ta là ai?” khẽ xoay chiều ngọn bắc
Bàn tay người thấp lại triệu chồi xanh.

Búp lộc vùng

Đền cũ vua xưa đổ lộc vùng
Chồi non lá nhỏ sáng đầu sân.
Ngựa xưa, voi cũ hai hàng đá
Uy thế còn thua búp lá xuân.

Côn Sơn

Côn Sơn thơm mùi hoa đại
Thơm từ thời Nguyễn Trãi đến thời ta
Giữa trưa nắng trắng ngời chân núi
Như oan khiên lộc rồi nay đã kết thành hoa.

Bể

*Chả bể nào khuấy được bể dâu
Trừ ra bể sâu hơn bể nữa
Bể gây những cuồng phong bão tố
Cũng để quên mình lỡ đã đắm sâu.*

Dã tràng có ích

Dã tràng xe cát biển Đông
Nhọc lòng mà chẳng nên công cán gì.
(Ca dao cổ)

*Con dã tràng nghe tôn giáo bể
Nghe sấm truyền của sóng giăng hư không
Dã tràng vẫn làm thơ, mặc kệ
Vê hạt cát thời gian, chọi lại với Vô Cùng
Sao lại bảo “dã tràng nhọc sức vô công?”
Chính bể ngoài kia mới là vô tích sự!
Là sóng đó rồi tan thành bọt đó
Đổ qua có sắc màu mà đổ lại hóa hư không.*

Quả trứng tròn

Quả trứng tròn màu ngọc
Quả trứng tròn đẹp như điêu khắc
Quả trứng tròn lặng thinh
Quả trứng tròn thanh minh
Cho những ngày xù lông bối rác
Của gà mẹ than tro nhếch nhác
Cho những ỏm tỏi om tai cục ta cục tác
Làm mệt óc bà con cô bác
Quả trứng tròn thanh minh
Qua màu hồng lặng thinh...

Như cốm mùa thu

Như cốm mùa thu nằm mát giữa tờ sen
Màu xanh của nắng trời chùng dịu lại
Những yêu thương của lòng tôi, tôi gói
Trong lá thơ vừa hái ở đời lên

Biển cả

*Cây cỏ thờ ơ! Phố phường ngao ngán
 Ôi trên tràng! những lối đi đã quen
 Mây ngán trời cao! tường gay nắng sáng
 Đòi khất khe im vắng lá hoa chen.*

*Xin hãy xót thương cho hồn trẻ dại
 Khi Người về làm cháy khát bên song
 Cả lòng ta, người nói trong vĩ đại
 Của lòng người - Ôi Biển cả mệnh mông.*

*Ôi biển thanh niên, vũng già vạn tuổi
 Sáng chân trời, nguyên vẹn mặt đơn sơ
 Muối, người rót, say đầu không khí chói
 Đất, người theo, ca những giọng không ngờ.*

*Người có thấy như ta dòng cay đắng
 Trong Chén Xanh dùng tỉnh trước môi cau
 Không gian ban từng hộp dài im lặng
 Trên một lòng tỉnh thức giữa thương đau*

Hy vọng! Nghi ngờ! Điên cuồng! Cảm hứng!
 Biển nằm nghe thôn thức giữa tâm can
 Không trước, sau của những chiều thẳng đứng
 Mặt muôn đời im phẳng bóng thơ:

Trang!

Ôi Trang xôn xao! Ôi Trang ngời chói
 Những hoan hô khi người thấy cao siêu
 Những non nước người chớm đầu đất tối
 Những đảo sâu, người bỏ giữa cô liêu

Ôi biển không cùng!

Ta ghê tiếng sóng

Xin im đi! Từng vút gió chơi vui!
 Khi cảnh lẻ. Người buông qua biển rộng
 Ta, đầu cành, sáng nắng, quả ngon tươi.

Ôi thương thay những người con lạc Biển
 Trưa bâng khuâng chùng Mẹ gọi ngang đầu
 Mắt trông lên: suốt một trời ảo huyền
 Khóc giữa lòng trong trắng của Châu cao.

Bình Định, 14.7.1940

Mùa ve

*Tất cả trẻ phố phường
Ngây dại với mùa ve
Sáng dậy từ rất sớm
Khuya thức chờ rất khuya.*

*Tay cầm một ngọn đèn
Tay khum khum che gió
Bóng trẻ lẫn thân cây
Theo tiếng ve im, rộ.*

*Hai dãy sáu bên đường
Ran lên rồi im bật
Như mưa rào từng chập
Như tình yêu thất thường.*

Ồ! còn gì lạ hơn
 Chú ve con quăn quại
 Lột mình thay vỏ non,
 Cái hình xưa vút lại.

Cái phép lạ phi thường
 Không dung mà bỗng có
 Trẻ con nhìn nín thở
 Đôi cánh ve mờ sương.

Ngày nhỏ ta tìm ve
 Dưới gốc cây vườn mẹ
 Ai hay lớn vào đời
 Lại vẫn tìm như thế.

Cái tìm không phút nghỉ
 Tuổi mình vào sáu mươi
 Thơ, tình yêu, chân lý,
 Cái lột vỏ của đời.

Chùa nghèo

Chùa nghèo tượng Phật đất
 Mồ vỡ, không có sư
 Chim sẻ kêu liên tiếp
 Trên mái tiếng cu gù.
 Nông dân bận trăm việc
 Không rỗi để lên chùa
 Khách vắng lai hằng bữa:
 Nắng vào rồi nắng ra.

Nghèo không gỗ tạc tượng
 Dân nặn đất để thờ
 Đất nặn không rõ nét
 Mặt Phật chỉ mơ hồ
 Cũng lần chuỗi, bắt quyết
 Cũng vàng son sơn thép
 Nở nụ cười hư vô.

Ở ngoài cửa tam quan
 Là cuộc đời rất thực
 Lúa đồng thơm thơm phức
 Hương chùa chưa ai thấp
 Hương lúa đã lan tràn
 Phật ngồi trong vô thức
 Động trong từng thớ đất
 Nhớ ngoài kia cỏ non
 Nhớ ngoài kia trái chín
 Trên đồng và dưới biển
 Trai gái tiếng cười giòn.

Ngồi trong phi - thời - gian
 Hoa sen cười nửa miệng
 Nhớ xuân đi hè đến
 Đời có tiếng ve ran.

Người thợ chạm

Đâu vương triều? Đâu là Mạc, đâu là Lê?
Còn lại đây người tắm trần trên thớt gỗ
Nét dao chạm quên mất mặt rồng vua chúa
Chỉ để lại hoa người và một lá sen che.

Lau biên giới

Ai đi biên giới cho lòng ta theo với
Thăm ngàn lau chỉ trắng có một mình
Bạt ngàn trắng ở tận cùng bờ cõi
Suốt một đời cùng với gió giao tranh.

Kỷ niệm có gì?

*Ở đất nước chia ly thường trực
Chia ly là số phận mọi người
Kỷ niệm có gì? Một cái hôn thôi
Cũng là vũ khí mười năm ta đánh giặc.*

*Hôn nhau trong tiếng bom sạt đổ tường nhà
Trong pháo sáng lửa ma lơ lửng..
Ở đầu sân phơi hay cuối bến phà
Trong tiếng xé ruột xé lòng còi báo động.*

Những cái hôn chả bom nào gỡ nổi
 Chẳng pháo nào tháo xoắn các vòng tay
 Những cái hôn khoanh khắc phù du thoáng vội
 Chợt bên đường, tan với cánh chim bay

Có khóc chẳng anh? Nào ai nhớ nữa!
 Hay cười chẳng? Thử hỏi lòng xem!
 Những cái hôn rục trời như núi lửa
 Mà tàn rơi càng đếm lại rơi thêm.

Những cái hôn trĩu trĩu như trái mùa oằn gãy
 những nhành câ
 Như bão dữ, lá cành đều bứt trụi
 Cho nhau mà ! Rồi vĩnh viễn chia tay
 Đường ra trận có bao giờ ngoái lại!

Ở đâu đang hạnh phúc chén đầy, đây chỉ chén vơ
 Một hạt tấm con, no suốt một đời.
 Chút thương nhớ giắt bên mình cùng súng đạn
 Vượt bể dữ thảng ngày bằng một lá thuyền trôi.

Những cái hôn như thóc giống đem ra ăn cho đỡ
đói

Ăn mùa này sợ sạch vốn mùa sau
Những cái hôn như nắm cỏ khô, con bò nhai lại
Nhai lần thứ triệu ư? Vẫn chỉ chiếc hôn đầu!

Những cái hôn trầm tích trong bể sâu của nhớ
Những cái hôn đào hang mạch đáy lòng
Giọt, giọt nhỏ nơi hang cùng thạch nhũ
Bỗng bất thần nổi dậy cuồng phong.

(Những cái hôn có lúc phải lừa nó vào góc lòng
như đẹp giấc

Đánh thù xong, ta sẽ lại tìm mày
Ta cầm lấy trái tim mình mà bóp chặt
Tiếng yêu thầm rên rỉ dưới bàn tay!)

Cân những Thái Sơn, lại là chiếc hôn nhẹ tựa
lông hồng

Một chiếc hôn cân vạn ngày lửa đạn
Mười năm cái hôn theo người ra trận
Chờ ngày cùng ta về ở mũi phản công.

THƠ TÌNH

Bâng quơ

Đây trưa đây! Nghe không? Chuông vang dội
 Bóng đã về hạp ngủ dưới chân cây
 Tôi với cô dìu đi trên dải sỏi
 Đầu bên vai, cổ riết ở trên tay.

Cô giờ xem dưới những hòn cuội trắng
 Còn đọng chẳng trắng sáng tới hôm qua?
 Cô hãy cố vạch xem hàng cỏ lặng
 Tìm hộ tôi vài ba giọt sao sa.

Kia cười gì? Cô cười lên sắc súa
 Cô say hương, say nắng hay say tôi?
 Tôi say cô, say hương, say nắng nữa
 Ôm giùm mau, tôi ngã xuống đây rồi!

Cô không ôm? Thôi thôi, ai lại ngã
 Nằm ở đây trên cỏ ngấm cô cười
 Ghéch chân lên rồi nói cười bả lả
 Bốc mặt trời tung vãi ở quanh người.

27.10.1937

Chờ ngày sum họp

*Cõi trần gian đã lâu ta rời bỏ
Tình duyên xưa đành chịu dở dang thôi
Em còn đến tìm chi trên nấm mộ
Mà ưu tư những để lệ tràn rơi?*

*Em về đi! Thân anh đã tan nát
Hồn người dương khôn lẫn với người âm
Có ai tìm trong trời khuya bát ngát
Một vì sao rơi rụng tự muôn năm?*

Đừng khóc nữa, lệ em rồi thức dậy
 Trong lòng anh, em hơi, chút duyên tàn
 Bao hình ảnh địa cầu tắm tối ấy
 Chỉ gây thêm giá lạnh mảnh hồn ta.

Em yêu anh? Anh xin em gắng đợi
 Cho đến ngày em bỏ kiếp trần đi
 Trong mộ này đôi hồn ta ôn lại
 Chút tình xưa, quên lãng cảnh sầu bi.

...

Một mai kia ở cuối dãy luân hồi
 Nắng sẽ xuống trên lòng hoa phấp phới
 Xuân sẽ về nở chín cả đôi môi.

Chùm nhỏ thơ yêu

*Anh cách em như đất liền xa cách bể
Nửa đêm sâu nằm lắng sóng phương em
Em thân thuộc sao thành xa lạ thế
Gặp em rồi sóng lại dấy xa thêm.*

*Anh không ngủ. Phải vì em đang nhớ
Một trời sao rực cháy giữa đôi ta?
Em nhắm mắt cho lòng anh lặng gió
Cho sao trời yên rụng một đêm hoa.*

Tình ca ban mai

*Em đi như chiều đi
Gọi chim vườn bay hết*

*Em về tựa mai về
Rừng non xanh lộc biếc*

*Em ở, trời trưa ở
Nắng sáng màu xanh che*

*Tình em như sao khuya
Rải hạt vàng chi chút*

*Sợ gì chim bay đi
Mang bóng chiều bay hết*

*Tình ta như lộc biếc
Gọi ban mai lại về.*

*Dù nắng trưa không ở
Ta vẫn còn sao khuya*

*Hạnh phúc trên đầu ta
Mọc sao vàng chi chít*

Mai, hoa em lại về.

Hoa đào nở sớm

Rặng đào trước ngõ em qua
 Sáng nay bỗng ướm cảnh hoa vào mùa
 Đây vườn lộc biếc cây tơ
 Năm đi chưa hết, đã ngờ xuân đâu.
 Bỗng dung một đóa hoa đầu
 Nghe như đất lạ năm nào gặp em.
 Phải rằng xê xích thời gian
 Vầng dương bên ấy mọc sang bên này?
 Năng hoe, bướm trở mình bay,
 Cánh non nở vội kịp ngày chào hoa.
 Lòng anh từ độ em qua
 Hoa bay, bướm dạo cùng ta vào đời.

Chiều

*Núi mờ và núi đậm
Rừng xa chen rừng gần
Chiều trung du đến chậm
Như thư của người thân.*

Trăng

*Giữa hai cây, lại đôi mắt em nhìn,
Anh đến suối, mặt em cười dưới suối.
Lòng anh chạy cho lòng em theo đuôi,
Đêm ái tình đâu cũng mặt trăng em.*

Trưa

*Trưa nay em đến ngủ phòng anh
Thăm thăm trời cao thăm thăm xanh
Anh trút tình thương trong sắc biếc
Ru cho em ngủ giấc trưa lành.*

Tiếng chim

*Tiếng cu xa gáy đến phòng em
Bóng nhàn theo vào với tiếng chim
Bệnh yếu, em chưa về hái quả,
Thương em, mùa lại đến đây tìm.*

Trời đã lạnh rồi

*Đôi gió mùa thu trời lạnh chẳng em?
Màu xanh khuất mà mây cũng vắng,
Hiu hắt lòng ta như thiếu nắng,
Như căn nhà những tháng không em.*

*Roi trên cành chùng đã đi qua,
Chen lá lục, quả bàng vàng đã chín.
Cỏ có dễ mềm hơn vì sương bén,
Cúc bên đường nghiêng những giọt sương hoa.*

*Mùa thu chùng biết ta xa cách,
Gió nửa đêm từng lúc gọi ta hoài
Nhắc anh biết miền xa em chẳng ngủ
Nhớ những ngày chăn mỏng đắp chung đôi.*

Cây dẫn về em

*Cây nối đầu cây... chạy tới em
Đếm hoài cây lại mọc cây thêm.
Tình anh làm chiếc cây sau chót
Về tận quê em, đến tận thêm.*

Nhớ

*Sáng ra đã gặp em rồi
Còn đêm nay nữa sao dài bằng năm?
Ước bay đến chỗ em nằm
Cùng chung đợi sáng, tay cầm trong tay.*

Quả vãi vào mùa

*Mới gần đã vội chia xa
Không ăn quả vãi vào mùa cùng anh!
Trái hồng khuất lấp cành xanh
Còn lưu quả chót trên cành chờ em.*

Nhớ em nơi huyện nhỏ

*Em đi về Kiến Xương
Mùa này mưa bão lắm
Phòng anh mờ hơi sương
Nhớ em như nhớ nắng.*

*Chiều nay ốm một mình
Vắng em ngồi bên cạnh
Ngọn gió lùa trên anh
Cửa khép rồi vẫn đánh*

*Đường xa trăm cây số
Ngỡ có em về đó
Đắp chăn dây cho anh
Và đứng nhìn anh ngủ.*

*Rồi lại đi Thái Bình
Về Kiến Xương huyện nhỏ,
Để lại trời bên cửa
Một màu xanh xanh xanh...*

Lòng anh làm bến thu

*Buổi sáng em xa chi
Cho chiều, mùa thu đến
Để lòng anh hóa bến
Nghe thuyền em ra đi!*

Màu mây của em

*Màu trắng là màu mây của em
Trắng trời anh lại nhớ em thêm
Em đi muôn dặm thư về chậm
Chỉ lấy màu mây trắng nhắn tin.*

Rét đầu mùa nhớ người đi phía bắc

*Cái rét đầu mùa anh rét xa em
Đêm dài lạnh, chẵn chia làm hai nửa
Một đắp cho em ở vùng sông bắc,
Một đắp cho mình ở phía không em.*

Hoa tháng ba

*Tháng ba nở trắng hoa xoan
Sáng ra, mặt đất lan tràn mùi hương,
Không em, anh chẳng qua vườn,
Sợ mùi hương... sợ mùi hương nhắc mình!*

Đạp tuyết

*Những ngày không em, anh xuống các sân bay
Tuyết trắng lặng im kêu dưới gót giày
Mái nhà tuyết không có em trong đó
Những hình thông đứng lặng im cây
Tuyết bên ngoài nghĩ suy trong im lặng
Nghĩ sâu thêm rơi mỗi lúc mỗi dày.*

*Tuyết trắng tinh, trắng tinh... Lòng anh trắng tinh
Chỉ mình anh nhìn cửa kính phòng anh
Ngỡ thấy em hiện qua rừng tuyết ấy
Tự quê nhà đạp tuyết đến tìm anh.*

Trận đánh

*Em ra đi, anh dọn lòng anh lại
Một mình anh trận đánh chẳng cân bằng
Một mình anh chống với cả mùa mưa lũ
Với cả màu mây trắng, chỉ mình anh!*

Giật mình

*Giật mình một bóng trắng ngang cửa
Mới nhớ rằng em ở nơi xa
Những đêm trắng bay ngang đời như thế
Những đêm vàng ta bỏ phí bay qua.*

Gió đầu mùa

*Trận gió đầu mùa nửa đêm đập cửa
Lá bàng già rào rạt rụng ngoài sân
Anh nghe xong không đành nằm lại nữa
Gió về từ nơi sơ tán của em chẳng?*

Đột ngột cây chiều

*Đột ngột cây chiều xanh mướt xanh
Thôi rồi, em hẳn nhớ mong anh?
Phố dài bóng nắng cây hai dãy
Thiếu giữa hàng cây đáng chúng mình.*

Di cảo, 1977

Cho em

*Anh cho được em những gì?
Cho em vầng trăng non sau cành tre ấy,
Cho mùi hương lúc đêm khuya,
Cho dòng sông nước chảy...
Nhưng cái ấy anh không cho thì em không thấy,
Em yêu nhiều hơn dòng sông nước chảy khi mà
anh cho.*

Di cảo, 1975

Cây bàng tỉnh nhỏ

*Kiến An. Cây bàng tỉnh nhỏ
Xanh xanh như buổi yêu đầu
Sực nhớ lòng buồn một nửa
Bấy giờ đã phải anh đâu?*

Di cảo, 1980

Bão rớt

*Tình yêu chập chờn như cơn bão rớt
Cứ nắng rồi mưa, rồi tạnh, rồi mưa... thẳng thốt
Em thoát ở, thoát đi, thoát về, thoát lại xa anh.
Bao giờ cho tình yêu là một mảnh trời xanh?*

Di cảo, 1980

Những mảnh... trời xưa

Người mang lại ái tình không ở cùng tôi nữa
Nhưng hương em còn quấn mỗi câu thơ
Trời xanh của sông Hàn nay đã vỡ
Mỗi câu thơ là một mảnh trời xưa.

*

Hạnh phúc em dâng cho ta bằng đôi mắt nhỏ
Đôi chén đắng cay làm lòng nức nở.

*

Mỗi bức thư như gạch lở đầu tường
Như đạn xé vào thịt non không lấp nổi.

*

Thơ anh viết nhưng lời anh chẳng sống
Chiều nay anh viết: Yêu em!...
Thức ăn cũ biến thành thuốc độc
Lối của hoa xưa nay đã gài mìn...

Cầu nguyện

*Hỡi em ban mai
Trời trong tình khiết
Gió chưa có lời
Mây chưa có vết
Anh là đêm bão
Chờ mong em về
Cho cơn bão chết
Cho lòng nguôi đi
Em là ban mai
Hàng cây không lời
Bầy chim thêm thiệp
Lòng người tỉnh khô.*

Đường lên biên giới

*Nhớ rét miền cao bốn độ âm
Ba lần em đến đắp thêm chăn
Nửa đêm cùng thức cời thêm lửa
Cùng lắng rừng xa tiếng hổ gầm.*

*Tình yêu có nói hay không nói
Giữa mây hư tưởng, đá trầm tư
Trăng không niên đại, cây hoang dã
Một chút hương trầm đã tưởng như...*

*Đã nhớ thương em miền lại miền
Nơi đèo Cán Tỷ bóng trăng lên
Nơi sông Nho Quế xuôi trong tối
Suối tóc nghiêng theo một tiếng khèn.*

*Nơi bể sương khuya giết ánh đèn
Rét về xưa loạn cả trời chim
Mây bay ngang núi cao Hàm Hồ,
Xà Phìn - nơi bỗng gọi tên em!*

Suối dũ cầu mây lắt lẻo qua
 Phải đâu anh dám chạm tay mà
 Chỉ nhân con nước đang mùa lũ
 Ngập áo em màu thêu chỉ hoa

Thêu những gì, anh nhớ hết đâu?
 Nhà anh tí tấp tận trung châu
 Áo không thêu thế nên anh ngắm,
 Anh lỡ làm em thẹn giữa cầu.

Cùng vạch lau qua những đỉnh cao
 Ngựa thồ thở dốc bước nôn nao
 Anh dìu em xuống thăm phiên chợ
 Cùng buộc cương chung dưới gốc đào.

Ăn quả đào H'mông, quả mận H'mông
 Đôi môi như cũng đỏ theo cùng.
 Quê anh dưới ấy nghèo hoa trái
 Nhớ mãi hương này, em biết không?

Rượu rừng giữa chợ uống liền hơi
 Em chẳng say cho, chỉ đứng cười
 Mở chiếc dù hoa che bóng nắng,
 Bóng dù theo mãi kẻ về xuôi...

Chuyện cũ mười năm! Bỗng chốc xa,
 Cống Trời nay chỉ bóng mây qua.
 Tình yêu ấy có hay không có?
 Nhìn dáng non im lại cứ ngờ!

Xanh thắm non xanh vắng bóng người
 Nơi thương nhớ cũ lửa tro vùi,
 Em còn đây chứ, ời em gái?
 Chiến địa đây rồi, biên giới ời!

Có thể nào quên chuyện một đời
 Mùi hương ân ức trở trêu hoài!
 Áo chàm em dấu cách trăm núi,
 Anh mở đường lên cho đến nơi.

Mưa đêm

Vì sao hể cách xa em
Trời lại đổ mưa về sáng?
Vì sao em đã đi vắng
Anh còn chịu trận mưa đêm?

Di cảo, khoảng 1975-1985

Chung một bóng đèn

Rồi anh sẽ cách xa em như hai thiên hà thiên thể
cách trùng
Do từ anh đến em dễ triệu năm ánh sáng
Tìm hương em phải qua vạn khoảng trời vô hạn
Đâu như một thủa một bóng đèn chung, một
bóng hoa chung.

Di cảo, khoảng 1975-1985

Bến Lú - sông Tương

Sông Tương Tư còn có tên bến Lú
Cả một đời anh qua sông một bữa
Sông Tương Tư, suốt đời anh sẽ nhớ,
Bến Lú mà, em sẽ chóng quên thôi!

Di cảo, 1969-1987

DI CẢO THƠ

Phần này gồm một số bài của tác giả ghi chép những ý tưởng chợt đến, rất đáng để bạn đọc tham khảo và suy ngẫm.

K.V.

Tiếng ve

*Nhớ thương dài tiếng ve
Dóng dả suốt đêm hè
Dao chém vào chẳng dứt
Đi hết lòng còn nghe.*

Sông Dáy, 1972

“Phải” và “không được”

*Làm mẹ ở Việt Nam nào có dễ nào
Làm con trẻ khó hơn làm mẹ.
Các bà Tiên đã cháy thiêu rồi, chả ai chơi với trẻ
Sách ước ra tro rồi, Bụt có hiện lên đâu!
Phải và không, bộ luật chiến tranh dễ đến trăm
điều:
Phải chơi quanh hầm, phải đội mũ rơm, phải đeo
túi thuốc,
Phải ngủ nhà lạ không quen, phải học thầy giáo
khác,
Không được nhớ mẹ, không được chơi xa, không
được thả diều...*

(Viết khoảng những năm 70)

Quá quen

*Bầu trời màu xanh xa
Có ai nghĩ đấy là
Ái tình của nhân loại
Đang yêu trên đầu ta?*

*Cái mặt trời quá quen
Loài người dùng hằng bữa
Quên phút nó là hoa
Chẳng ai ca tụng nữa.*

*Bóng đêm cũng quá nhàm
Đi hay về mặc nó
Chỉ tâm hồn ta xuôi
Như thuyền vào bến ngủ...*

*Thành phố đi ngủ hết
Vàng trắng bỏ không dùng
Chỉ có ta canh nó
Thơ rồi như thế chẳng?*

(Viết khoảng những năm 80)

Chào căn phòng sứ quán

*Chào căn phòng sứ quán, mai ta đi
 Nơi ta nhớ em sớm chiều mỗi bữa
 Cái phòng con, em chưa đến bao giờ
 Nhưng ta ngỡ em cùng ta đã ở
 Và khi ta đi, thì em ở lại nơi này
 Trên vách trắng, trên cửa hồng đều có hơi em thổi
 Chỗ khóa anh cầm, in dấu một bàn tay.*

(Viết khoảng 1975 - 1985)

Chiều châu Âu

Cánh đồng bình yên, ngọn ngọn cỏ non tơ
 Hoa như môi nghiêng xuống cỏ như chờ
 Châu Âu thanh bình, châu Âu hạnh phúc
 Mà ngọn cỏ cũng đầm đìa sắc dục
 Và cánh hoa tận hưởng sắc hương mình.
 Khóm cây này họa sĩ vẽ nên tranh,
 Màu cỏ ấy thơ không bỏ sót.

Bỗng dung tôi nghĩ đến những nắm xương
 Trường Sơn
 Không người lượm nhặt
 Những anh hùng đến chết vẫn vô danh.

Bến dò mẹ tiên (*)

Tiền con ra bến dò
Bốn bề bom đạn giặc
Thuyền con đi xa khuất
Mẹ vẫn đứng trông hò
Chín nghìn đêm đại bác
Chín nghìn ngày chia cắt
Ba mươi năm đợi chờ
Mẹ đã về nhà chưa?

Con nửa đời xa mẹ
 Đi sông Ngô bể Sở
 Ngoảnh lại bến làng xưa
 Làng xóm hóa ra tro
 Đất trời thành tọa độ
 Con dò mẹ tiền đưa
 Đã cháy vèo trong lửa
 Sao mẹ còn tại chỗ
 Sao mẹ còn nguyên đó
 Đầu tóc bạc phơ phơ...

1988

(*) Tiến thân của bài này là một bài ngũ tuyệt, tác giả viết từ năm 1969; bài thơ đó như sau:

Ngũ tuyệt về mẹ
 Bờ sông mẹ tiền đưa con
 Hai chục năm trời súng nổ
 Mẹ mất cũng chục năm rồi
 Sao ngờ mẹ còn đứng đó
 Giữa nghìn trận nổ trông con.

(Nghĩ ra thể ngũ tuyệt đêm 4.12.1969)

Thăm mộ mẹ

Mẹ mất mười năm rồi
Nay về không thấy mẹ
Người quen mẹ đã mù
Hỏi đường, không thể trở.

1985

Ví dụ

Ví dụ sáng ấy Trời hy sinh ở pháp trường rồi mà
không có câu thơ nào nói đến cỏ non
Ví dụ sáng ấy tiếng hô của Trời không người
nghe thấy

Thì giọt máu Trời cứ là giọt máu
Nỗi đau cứ là nỗi đau
Áo trắng người anh hùng muôn đời vẫn trắng
Ấy là số phận nghìn người như Trời
Vạn người như Trời
Ôi! Văn chương có lỗi
Với bao người!

1985

Tái ngũ

Nhớ thằng bạn cùng quê
 Hẹn đánh xong giặc về
 Cùng tắm sông một bữa
 Tao đã về rồi đó
 Mây còn trong kia.
 Sông đỏ lòng tu hú
 Sông xanh rờn bóng tre
 Đợi mình như tuổi nhỏ
 Mây đâu mây chẳng về!

Tao về chưa ấm chỗ
 Đã chiến tranh lại rồi
 Đã chiến tranh lần nữa
 Chưa tắm sông một bữa
 Đã có lệnh trên đòi
 Nếu mây còn sống đó
 Lại cùng tao đi thôi.

Đề tài

*Những nhà thơ bỏ các đề tài khoáng đạt
Về trong phòng con ngọt ngào
Như con hổ đại ngàn
Hóa chú meo con
Xưa đến thác rừng uống những vàng trắng
Nay liếm miếng thịt con trong bát
Và thiên hạ thấy chú lấy tiếng meo meo làm
tiếng hát
Thay cho những tiếng gầm náo động không gian.*

11.1975

Gió lật lá sen hồ

*Gió thổi lá sen hồ lật lại phía bên kia
Phía ấy gọi anh về
Về đâu chưa biết nữa?
Chỉ biết hồn anh lật lại cùng với gió
Ở trong hồn ai đó ném thia lia*

*Phía bên này lá sen là cuộc đời quá cũ
Danh vọng, giấy tờ, bàn tử...
Hoan hô và chửi rủa...
Thế mà lật lá sen hồ, bỗng chốc phía bên kia.
Bỗng chốc là mùi hương ở bên kia lá,
Là ánh trăng ở trong tiếng gió,
Là thì thầm ánh sao khuya*

Trong cô...

Gọi anh đi.

À quên, chính là gọi anh về.

Về quê...

Về cái gì như tiền thân mà anh đánh mất

Mà lá sen hồ từng che khuất.

Rồi lá sen hồ lật lại

Cho hồn anh lắng nghe.

Nghe... nghe...

Trong khoảnh khắc phút giây nghe hết

Sống chết, sống chết...

Hai từ ấy như thoi reo, lụa dệt

Không có phía bên này

Không có phía bên kia.

Phía bên này là lá sen là cuộc đời rất tuyệt

Mà bên kia lá sen cũng là cuộc đời

Hồn anh ném thìa lia.

Từ thế chi ca ()*

1

Anh không ở lại yêu hoa mãi được
Thiếu xong, anh về các trời khác cũng đầy hoa
Chỉ tiếc không có tình yêu ở đó.

2

Anh thành một nhúm xương gió trong bình
Em đừng khóc
Ngoài vườn hoa cỏ mọc.

3

Cho dù trái đất không còn anh
Anh vẫn còn nguyên trái đất
Tặng cho mình.

(*) Bài thứ nhất. Viết trước khi mổ 21 ngày.

4

*Những kẻ nguyên rủa anh sẽ buồn
Chả còn anh cho họ giết
Dao sẵn rồi, họ không dễ để yên.*

5

*Những bạn bè yêu anh sẽ gặp anh trong cỏ
Trong hạt sương, trong đá...
Trong những gì không phải anh.*

*Anh tồn tại mãi
Không bằng tuổi tên, mà như tro bụi,
Nư ngọn cỏ tàn đến tiết lại trời lên.*

Bệnh viện Chợ Rẫy, 29.8.1988

Thập đồng Đào Thịnh

*Giữa đàn chim trải rộng cánh bay, nam nữ giao
hoan trên nắp thập
Thập đựng gì? Đựng xương người chết rồi còn
nhớ cuộc giao hoan.
Sống trên nắp thập, chết về trong đáy thập
Buồn làm chi? Cuộc sống sẽ tuần hoàn.*

1987

Khi cây chết

*Khi cây chết, ta là chim bơ vơ
Khi không gian đã hết những đợi chờ
Khi trưa xuống khóc trên lòng sông bé
Ta muốn ta mai sau là hạt lệ
Khóc trên lòng hậu thế cũng đau thương.*

(Viết khoảng sau *Điêu Tàn*, từ 1937 đến 1940)

Hoa súng

*Màu hoa súng ấy như cơn đau không dám khóc
Chỉ lặng yêu sắc tím để mà đau
Người ta chỉ biết màu sen anh đỏ rực
Còn nỗi buồn hoa súng tím biết cho đâu!*

1987

Ví dầu

*Ví dầu ngày mai bể cạn
Thì đây viên ngọc sau cùng
Kết tinh một đời sóng gió
Dâng đời ở mé hư không.*

1987

Dạy đời

*Những châm ngôn thành sẹo, dày da chẳng giúp gì
cho vết thương loét máu
Vết thương dai dột, ngu dần chờ gì được ở cái
khôn rành khôn sõi của châm ngôn
Khi đau, ta tránh hết các thánh thần, danh nhân,
vĩ nhân đi nhé
Để vết thương tự uống hết máu mình, lành miệng,
đóng da non.*

Đá

*Đá có tình ái không? Có chứ!
Ngọn đá này si tình một ngọn đá kia.
Tình sử ấy vui sâu thành ánh lửa
Nhưng bên ngoài ư, thì rêu phủ xanh rì.*

Về xít trắng đen

*Anh sẽ về xứ tuyết trắng, ở đó tuyết không nuôi
mà giết chết*

Vào xứ bùn đen, ở đó muốn tồn tại ư, anh hóa nên
bùn

Vào cái xứ cơm đen, suy nghĩ đen, máu đen... tất cả đều đen cả

Mà cũng là xứ trắng bạch, trắng nhòa, trắng
đôi tay sạch trắng

Vĩnh viễn già từ cái xứ có sắc xanh trời và môi đỏ
các màu hoa.

4.1987

Cẩn thận

*Anh như con hươu soi vào đâu cũng thấy cặp sừng
mình không chỗ giấu
Mà chỉ có cặp sừng này là bảo vật, giấu sao, hươu?
Chả qua là anh sợ cặp sừng kênh càng chơi trội
kia khi đi ngang rừng có làm phiền cho lá cành,
cho đồng loại
Đến soi bóng mình trong suối, trong hồ, anh cũng
ngại chạm rong rêu.*

1988

Tượng

Rồi ta sẽ cách xa nhau như hai tượng gỗ trong
 chùa, siêu hình và bất tử
 Cùng hít một mùi hương, cùng nghe một tiếng
 chuông mà gỗ anh và gỗ em cùng chết khô và
 để tróc sơn dần.
 Chả lẽ anh lại trao cho em một cành dương và
 chuỗi hạt
 Nhắc cái ngày ta làm người xa nhau bởi mây trời
 nhiều nước và chung nhớ nhau bằng một
 màu mây.

Lãng quên

Cây lãng quên không ra hoa
 Biển lãng quên lặng sóng
 Mây lãng quên chỉ trắng
 Nhà lãng quên không tiếng vang
 Hoa hồng lãng quên không thơm nữa
 Vết thương lãng quên không rỉ máu
 Con ve ve lãng quên nằm im.

Một người thương

*Người nông dân ấy đã bốc mộ cho hàng ba trăm
thương binh*

Xác anh em và xác con mình

Anh xếp trên giường nhà anh như họ còn nằm ngủ

Vợ, dâu anh thì sợ

Nhưng anh vẫn làm nhiệm vụ.

Việc ấy không để lại hào quang trên tay

Ánh sáng gì trong mắt

Hay huân chương trên tường.

*Có khi bản thân anh cũng muốn quên giữa cuộc
đời chật vật.*

Còn ta à! Thì bận vì dạ hội, liên hoan,

Tình ca, hội thảo...

Bao nhiêu điều láo nháo chúng ta quên

Quên rằng giờ chiến thắng mười năm

Anh ta vẫn khô

Con vào trường không có chỗ

Đến bệnh viện không tiền

Ra đường không ai nhớ

Về làng người ta quên.

Hái hoa

*Yêu cảnh hoa bên những vực sâu
Yêu hoa một phần, nhưng chính là yêu sự hái
Biết bao tình yêu còn lại
Nhờ một cảnh hoa không đâu.*

12.6.1980

Rồi ta sẽ lạ nhau

*Rồi ta uống vào cái suối đen của sự chết
Quên đi các môi hồng của tình yêu
Rồi ta uống vào cái dòng lãng quên trắng bạch
Phai đi hết sắc màu của hạnh phúc
Rồi ta ú ớ, u ơ, quên lãng, vô tri, ngu dại, dại khờ,
Anh nhìn ra em cũng không nhìn nữa
Rồi ta sẽ lạ nhau như hai hòn đất lạ
Chỉ vì uống vào dòng lãng quên.*

1984

Đừng ngăn cản

*Khi anh gần chạng vạng
Thì có người bình minh
Đừng lấy hoàng hôn anh ngăn cản
Ban mai của họ sinh thành.*

1988

Ruồi và mật

*Vì anh không có mật
Cho nên anh hóa ruồi
Vo ve quanh tổ mật
Để tìm đường quấy hôi.*

*Hãy bay vào rừng hoa
Rồi tắt nhiên mật đến
Mặc kệ cho bầy ruồi
Tìm đến anh kiếm chuyện.*

*Mật ít và ruồi nhiều
Ong là loài khá hiếm.*

27.10.1988

Mặt nạ

Anh ta có nhiều mặt nạ
 Cái nào cũng là mặt thật của mình
 Vì cái thật hơn nó phải ẩn hình
 Sau mặt thật vốn là giả ấy
 Chiếc mặt nạ anh đánh lừa người khác
 Lẫn cùng bao mặt nạ bao người.
 Rồi dùng một cái, anh từ giả cuộc đời,
 Người ta cho anh một cái mặt nạ thiên thu vĩnh
 cửu.
 Nếu người ta yêu, họ sẽ cho anh thêm nét mày
 lá liễu,
 Hạt nốt ruồi son phúc hậu bên cằm.
 Nếu họ ghét anh, họ sẽ bặm vằm
 Nhiều nét hằn
 Trên mặt anh rách xé.

Tiệc nuôi

*Hãy nhớ mình là nước, hãy trôi đi, đừng quẩn mãi
chân cầu*

*Khốn nỗi! Có người cuộc đời là ở phía đằng sau
Họ níu kéo các bình minh đã tắt, các hoàng hôn
đã tắt,*

Quên chuẩn bị tiếng gà cho ngày mọc hôm sau.

Quãng cách

*Chúng ta sống giữa quãng cách quả bom nọ và
quả bom kia, con ly biệt này, con ly biệt khác,
Và biệt ly cũng sát thương như bom bi hay bom
bảy tấn, khác gì?*

*Giữa hai quãng cách ấy, ta xây nhà, cày ruộng,
làm thơ, đánh cá...*

*Như thế giới ta tồn tại đây là giữa hai đợt băng hà.
Giữa hai đợt băng hà, ta cứ là ta.*

1972-1987

Hoa quỳnh

*Đời hoa dài hơn hay bướm dài hơn
Suốt một đời hoa quỳnh đêm không thấy bướm
Cố nhiên là càng không thấy mặt trời hóa màu
trên cánh bướm
An ủi mình, chỉ có một mùi hương.*

1987

Tròn và méo

*Trái tim sinh thời nào thì méo thì tròn theo thời ấy
Chắc hẳn người thời sau sẽ chê tròn chê méo trái
tim ta.
Đừng quên những tiếng gầm bom bảy tấn làm tim
ta nứt rạn
Và những nỗi buồn không gầm nhưng gặm nhấm
trái tim ta.*

1987

Đẳng cấp hoa

*Hoa có đẳng cấp hoa mà mùi hương không có.
Những mùi hương đồng nội vượt tường
Vào tận cung vua
Đánh đổ các hoa khuynh quốc khuynh thành trong
 ấy.*

Ngọc

Chính trong lãng nhục của bùn
 Tàn bạo của sóng
 Mà tốc độ thành ngọc gia tăng
 Chính trong sự thô bạo của thủy triều
 Đã để ra cái yên tĩnh đối lập
 Chính những cú đánh vào tận phẩm giá ngọc
 Mà ngọc định hình.
 Mỗi tia nhấp nháy cười kia là giọt lệ khóc.
 Càng những viên ngọc dữ
 Càng sinh trưởng bề sâu
 Tiểu sử của ngọc trai là thế ấy
 Ăn con sóng mà nuôi giọt máu
 Rồi trong veo lý lịch của mình.

Tháng 11.198

Cảm ơn

*Để khỏi nhớ ơn, người ta bày ra chữ cảm ơn
Cảm ơn một lần, hai lần thôi thế là rảnh nợ
Người giúp ta làm cho ta xấu hổ
Và để khỏi xấu ư? Ta sẽ cảm hờn.*

1988

Giọng trầm

*Giọng ca bao nhiêu năm, giờ anh hát giọng trầm,
Tiếng hát lẫn với im lìm của đất
Vườn lặng yên mà thơm mùi mít mật
Còn hơn anh rõ giọng hát vang ngân.*

1987

Thời thượng

Chả còn ai yêu vàng trắng và hương lúa ngoài
đồng
Yêu bà Tiên hay đám mây trên lầu Hoàng Hạc
Giờ là thế giới của xe cúp, tivi, phim màu ngũ sắc
Của quyền lực, tuổi tên, đốp chát
Vị trí nhà thơ như rác đồ thùng!
Chả ai nhớ bà mẹ cấm chông bạc tóc
Nhớ một cô gái chèo đò vượt lửa qua sông.

Tìm đường

Nửa thế kỷ tôi loay hoay
 Kê miệng vực
 Leo lên các đỉnh tinh thần
 Chết ngất
 Theo các con đường ngoắt ngoéo chữ chi
 Gãy gập
 Mà đâu được gì?
 Khi tôi cười trên mây
 Thì máu người rên dưới đất.
 Mẹ hỏi tôi:
 – Con lên cao mà làm chi?
 Mẹ ở dưới này cơ cực
 Về đi!

Ôi! con đường không ra đường của kẻ tìm thơ
 Cái thơ không ra thơ của kẻ tìm đường
 Đã gần hết thời gian của tôi ở trên trái đất
 Mà tôi chưa có thể trả lời cho mẹ
 Mẹ đâu biết cho rằng:
 Hoa tôi hái trên trời
 Cũng chính là nước mắt
 Dưới xa kia.

Mô-đéc

Thế kỷ 20. Nôn mưa thành cô điển
 Và phá phách vào Hàn lâm viện
 Họ chia ra buồn tiền chiến và say hậu chiến
 Biển chén rượu hạt mít và cái ao nhà thành ra biển,
 Dựng cặp đùi lên thành Khải hoàn môn
 Giết chết hoa sen để vạ tuế buồn
 Họ lao trượt ái tình như trẻ con chơi cầu trượt...
 Đồ vật là chúa tể mà.
 Nhân loại sắp hoàng hôn.

Đoạn cuối thế kỷ

Tôi cùng thế kỷ này già như nhau. Tôi chết trước.
Thế kỷ chết rồi, để ra thế kỷ non hơn, 21.
Tôi chết rồi, thơ sau đó sẽ xanh hơn
Cố nhiên đó là thơ nhân loại khác.
Nếu có luân hồi, tôi sẽ về, sẽ đọc,
Sẽ nâng làn cỏ lạ lên môi hôn.
Nếu không có, đã đi là đi mất
Chỉ tôi mất thôi, nhân loại đang còn
Và chắc chi thế kỷ sau còn yêu thơ nữa?
Cầu cho đừng đại đột như thế kỷ này thơ ít mà
nhiều bom.
Cầu cho đừng khôn vặt như thế kỷ này
Để nuôi sống xác thân, đem làm thịt linh hồn.

Thế kỷ

*Những thế kỷ đông người mà nhân loại vắng tanh
Uổng công con công thơ xòe cái đuôi ngôn ngữ
của mình*

*Sao bằng khi nhân loại còn ở hàng tiền sử
Chưa có thơ gì nhưng giọt lệ đã long lanh.*

Con nhặng xanh

Hằng ngày anh đâu thấy nó
 Nhưng suốt đời, chẳng phút giây nào nó chẳng
 đợi chờ anh.

Không, không phải Nàng tình nhân khắc khoải
 nào đâu

Mà là nó, con nhặng xanh thấy xác chết thì bầu
 Anh chỉ vừa tắt thở thôi, thì trên thi thể anh, nó
 đến.

Dù đó là người đẹp như Tây Thi, như Cléopâtre...

Dù thiên tài như Einstein, Nguyễn Du...

Đều có con nhặng xanh đâu đó vo ve

Sẽ bay vào cái thây xám ngắt của mình khi mình
 tắt thở

Cái hôi thối của ta, ta chưa thấy

Nó đã thấy rồi, từ thuở ...

Còn cái thơm tho của tên tuổi, danh vọng, của các
vòng hoa

Nó lại cóc cần.

Con nhặng ấy nói một câu cóc cần:

“Mày là người, dù là vĩ nhân,

Mày là người, mày không bắt tử!”

Do đó anh phải thấy cho được con Nhặng xanh

Khi chưa thấy nó

Và cả đời anh, anh làm từng câu thơ là chính để
tặng cho nàng Nhặng đó

Cái nàng cắt cổ anh và nhân loại

Chính nhờ Nàng mà anh chống với

Thối Rữa, Hư Vô

Mà anh tồn tại.

Anh viết những câu thơ thời gian

Không gặm nổi

Nhờ Nàng.

Viết khoảng những năm 1987-1988

Hạt gạo

*Người tù tử hình kia, tình cò trong túi còn hạt gạo
Biến thành con voi dâng cho vua
Vua tha cho người có tội mà đa tài ấy.
Ồ, anh không biết biến đời anh thành tác phẩm
dành cho đời
Nên đời chẳng biết lấy cớ gì để tha cho anh cả.*

Viết khoảng những năm 80

Hai cách

*Tư Mã Thiên có việc đời mình mà viết ra văn
Thị Nại Am vì chơi văn mà bày ra việc.
Cần một cuộc đời
Cần cả thú chơi.*

An Tiêm

*Trang giấy anh như hòn đảo với An Tiêm
Dẫu chẳng lệnh vua, anh phải tự dầy ra đầy
Thì mới tìm được quả dừa nuôi nhân loại
Sao than chi cái việc đi dầy và bị bỏ quên?*

1987

Bóng mình

*Những nhà thơ bị ám ảnh bởi mặt mình trên bìa
sách, trong gương, trên mộ chí..
Cái hình phụ ấy ăn mất bản gốc, hình nguyên bản.
Anh cạo râu ria, đánh phấn, thoa son cho các hình
này.
Ấy thế, nhưng người độc giả yêu anh là yêu từ
bản gốc.*

1987

Hoa lau

*Hoa lau xào xạc phỉnh lừa các nhà thơ đa cảm
Là cứ nghe tiếng xào xạc kia, hồn sẽ hóa ra thơ.
Khốn nỗi! Đời họ không có hai triền hoa tím bạc
Và lòng họ chưa bao giờ có ngọn gió thu qua!*

Viết khoảng từ 1986 - 1988

MỤC LỤC

Lời nói đầu	5
ĐIỀU TÀN	17
TUA	19
Cái sợ người	21
Những sợi tơ lòng	23
Mộng	25
Điệu nhạc điên cuồng	26
Ngủ trong sao	27
Đừng quên lãng	29
Trên đường về	31
Độc sách	34
Chiến tượng	35
Xương khô	39
Tiếng trống	42
Bóng tối	43
Đêm tàn	45
Hồn trôi	46
Xuân về	47
Sông Linh	50

Tiết trinh	51
Trăng diên	52
Đêm xuân sâu	54
Đầu rơi	55
Đợi người Chiêm nữ	56
Xuân	58
Đầu mệnh mang	60

THƠ TRỮ TÌNH	61
Sôi nổi	63
Ánh sáng	65
Say	66
Đêm ra trận	68
Nhớ Việt Bắc	68
Cảnh đào Nguyễn Huệ	69
Thư mùa thác lũ	69
Sen Huế	69
Xonnê Âu Cơ	70
Đi trong hương chùa Hương	71
Hoa gạo sơn	74
Canh cá tràu	74
Vịt trời hồ Tây	74
Hoa súng tím (2)	75
Cô gái sên tiền	76
Bom và trăng	77
Dâu tằm	77
Ong	78

Yêu gió	78
Cây liễu gãy trong trận bão	79
Thơ đã mất trình	79
Lá bàng rơi	80
Tuổi thơ (2)	81

THƠ SUY TƯỞNG	83
Trúng thần lẫn	85
Cờ lau Đình Bộ Lĩnh	86
Hai câu hỏi	87
Búp lộc vùng	87
Côn Sơn	87
Bể	88
Dã tràng có ích	88
Quả trứng tròn	89
Như cốm mùa thu	89
Biển cả	90
Mùa ve	92
Chùa nghèo	94
Người thợ chạm	96
Lau biên giới	96
Kỷ niệm có gì?	97

THƠ TÌNH	101
Bâng quơ	103
Chờ ngày sum họp	104
Chùm nhỏ thơ yêu	106

Tình ca ban mai	107
Hoa đào nở sớm	109
Chiều	110
Trăng	110
Trưa	111
Tiếng chim	111
Trời đã lạnh rồi	112
Cây dẫn về em	113
Nhớ	113
Quả vải vào mùa	113
Nhớ em nơi huyện nhỏ	114
Lòng anh làm bến thu	115
Màu mây của em	115
Rét đầu mùa nhớ người đi phía bể	116
Hoa tháng ba	116
Đạp tuyết	117
Trận đánh	118
Giật mình	118
Gió đầu mùa	118
Đột ngột cây chiều	119
Cho em	119
Cây bàng tỉnh nhỏ	120
Bão rút	120
Những mảnh... trời xưa	121
Câu nguyện	122
Đường lên biên giới	123
Mưa đêm	126

Chung một bóng đèn	126
Bến Lú - sông Tương	126
DI CẢO THƠ	127
Tiếng ve	131
“Phải” và “không được”	131
Quá quen	132
Chào căn phòng sứ quán	133
Chiều châu Âu	134
Bến đò mẹ tiến	135
Thăm mồ mẹ	137
Ví dụ	137
Tái ngũ	138
Đề tài	139
Gió lật lá sen hồ	140
Từ thể chi ca	142
Thập đồng Đào Thịnh	144
Khi cây chết	144
Hoa súng	145
Ví dầu	145
Dạy đời	146
Đá	146
Về xứ trắng đen	147
Cẩn thận	148
Tượng	149
Lãng quên	149
Một người thường	150

Hái hoa	151
Rồi ta sẽ lạ nhau	151
Đùng ngăn cản	152
Ruồi và mật	152
Mặt nạ	153
Tiệc nuôi	154
Quãng cách	155
Hoa quỳnh	156
Tròn và méo	156
Đẳng cấp hoa	157
Ngọc	158
Cảm ơn	159
Giọng trầm	159
Thời thượng	160
Tìm đường	161
Mô-đéc	162
Đoạn cuối thế kỷ	163
Thế kỷ	164
Con nhặng xanh	165
Hạt gạo	167
Hai cách	167
An Tiêm	168
Bóng mình	168
Hoa lau	169

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

7h **Chế Lan Viên**

KIỀU VĂN (Tuyển chọn và giới thiệu)

Chịu trách nhiệm xuất bản :

ĐẶNG TẤN HƯỚNG

Biên tập : HIẾU DŨNG
Sửa bản in : HIẾU DŨNG
Bìa : VĂN NGUYỄN
Thực hiện liên doanh : TRẦN TUẤN

In 1.000 cuốn, khổ 10 x 18 cm tại XN in số 4.
Số đăng ký KHXB: 59/1267/XB-QLXB Cục
Xuất bản cấp ngày 28/10/2003. Giấy trích
ngang số: 05/GTNXB do NXBTH Đồng Nai
cấp ngày 02/01/2004. In xong và nộp lưu chiểu
quí 2 năm 2004.

- Thơ văn **Nguyễn Trãi**
- Thơ **Nguyễn Bỉnh Khiêm**
- **Chinh phụ ngâm**

Đặng Trần Côn - Đoàn Thị Điểm

- **Cung oán ngâm khúc** *Nguyễn Gia Thiều*
- Thơ **Ngô Thì Nhậm**

- **Truyện Kiều**

Nguyễn Du

- Thơ **Hồ Xuân Hương**
- Thơ văn **Nguyễn Công Trứ**

- Thơ **Cao Bá Quát**

- Thơ **Nguyễn Khuyến**

- Thơ **Tú Xương**

- **Lục Vân Tiên**

Nguyễn Đình Chiểu

- **Tản Đà**

- Thơ văn **Phan Bội Châu**

- Thơ **Thế Lữ**

- Thơ **Hàn Mặc Tử**

- Thơ **Bích Khê**

- Thơ **Lưu Trọng Lư**

- Thơ tình **Xuân Diệu**

- Thơ **Chế Lan Viên**

- Thơ **Huy Cận**

- Thơ tình **Nguyễn Bính**

- Thơ **Vũ Hoàng Chương**

- **Nhật Ký Trong Tủ**

và những bài thơ khác

Hồ Chí Minh

- Thơ **Tố Hữu**

- Thơ **Hoàng Cầm**

- Thơ **Tế Hanh**

- Thơ **Hồ Dzếnh**

- Thơ **Đinh Hùng**

- Thơ **Nguyên Sa**

- Thơ **Lưu Quang Vũ**

- Thơ **Xuân Quỳnh**

- Thơ **Trần Đăng Khoa**

- **Thơ thơ & gửi hương cho gió** *Xuân Diệu*

- **7 thế kỷ thơ tình Pháp**

— — — NHÀ XUẤT BẢN ĐÔNG NAI

— — — TRẦN TRỌNG GIỚI THIỆU

GIÁ : 7.500đ